

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE

PRÆCIPUIS IMPEDIMENTIS
VEL OBSTACULIS JUSTITIÆ

VULGO

Von denen vornehmsten Verhinderungen
der Gerechtigkeit, 1719, 29

QVAM

AUSPICIIS JEHOVÆ

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO ACADEMIÆ
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. GVILIELMO HENRICO

DUCE SAXONIÆ JULIÆ, CLIVÆ, MONTIUM ANGARIÆ, GUEST-
PHALIÆ ETC.

EX DECRETO ET AVTORITATE ILLUSTRIS ICTORVM ORDINIS IN
FLORENTISSIMA AD SALAM ACADEMIA.

PRÆSIDE

ILLUSTRI ATQUE EXCELLENTISSIMO DOMINO

CHRISTIANO WILDVOGELIO

ICTO CONSUMAT. SERENISS. DUCIS SAXO ISENACENSIS CONSILIARIO
STATUS INTIMO CURIÆ PROVINCIALIS ET SCABINATUS NEC
NON FACULTATIS JURIDICÆ ASSESSORE GRAVISSIMO
ANTECESSORE CELEBERRIMO.

PATRONO HOSPITE AC PROMOTORE SUO MULTIS NOMINIBUS
DEVENERANDO

PRO SUMMIS IN UTROQUE JURE HONORIBUS PRIVI-
LEGIIS ET IMMUNITATIBUS DOCTORALIBUS
SOLENNITER OBTINENDIS

IN AUDITORIO JURE CONSULTORUM

Horis ante & pomeridianis consuetis publico Fruditorum ventilationi exponit.

CHRISTOPH. DANIEL Schmid / Adv. Reipub. Goslarieusis.

ad diem Novembr. M DCC XIX.

JENÆ, LITTERIS MULLERIANIS.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
PRÆCIPUIS IMPEDIMENTIS
VEL OBSTACULIS JUSTITIÆ

von dem vornehmsten Bedingungen
der Gerechtigkeit

DEO
PATRIÆ

ET JUSTITIAM AMANTIBUS

HÆC INAUGURALIS DISSERTATIO
SACRA ESTO.

PRO SUMMIS IN LITTOLE JURIS HONORIBUS PRIVAT
LEGIS ET IMMUNITATIS DOCTORALIBUS
SOLlemniter ORTENDIS
IN AUDITORIO PUBLICO CONSULATORII

CHRISTOPH. DANIEL SCHMIDT Adv. Reipub. Goslarensis
Novemb. MDCCLXIX.

JENÆ, TITERTIS MULLERIANIS

DISSERTATIO INAUGURALIS
 DE
 PRÆCIPUIS IMPEDIMENTIS
 VEL OBSTACULIS JUSTITIÆ.

§. I.

ustitia, desiniente Ulpiano in *L. 10. ff. de
 just. & Jur. & Justiniano pr. Inst. cod.*
 EST CONSTANS & PERPETUA
 VOLUNTAS JUS SUUM CUIQUE
 TRIBUENDI; Per *Constantem & per-
 petuam voluntatem* intelligitur habitus
 voluntatis constanter & perpetuo incli-

nans voluntatem, ad jus suum cuique tribuendum, accepta
 causa pro effectu. *Zaf. hic num 8.* Quem habitum Puffend.
Lib. 1. de offic. hom. & Civ. t. 2. §. 2. non minus eleganter,
 quam vere describit, & exponit, quod per eum justus vir, ju-
 sta faciendo delectetur, justitiæ studeat, seu omni in re, co-
 netur facere id, quod justum est. Nam habitus voluntatis
 efficit, ut homo libenter, & cum promptitudine agat, unde
 perite dicitur voluntas ab Ulpiano, denotante scil. actio-

III 2

A 2

nen

nem justam debere esse, non duntaxat materialiter, sed etiam formaliter talem, id est voluntariam, sive a sciente & volente legibus conformatam, ita, ut voluntas justitiæ, studio, & amore feratur in actiones justas. Dum Ulpianus inquit, **JUS SUUM CUIQUE TRIBUENDI**, significat is, potissime definiri justitiam particularem animos hominis ad obedientiam ejus juris formantem, cujus executio in judiciis versatur. *Vin. ad pr. J. de Inst. & jur. n. 3.* Dum dicit tribuendi, non tribuens, manifestum facit, justitiam finiri per potentiam, non per actum. Unde ni fallor, satis luculenter consequitur, justitiam talem esse virtutem moralem, quæ, licet non semper actu, quantum tamen possibile est, sine cunctatione cuique tribuit, quod ei jure, & legibus debetur. Sed hoc verum omnino est de justitia in abstracto per se, & secundum se considerata; Verum in concreto, quatenus est in voluntate hac, vel illa, lubrica, & ad casum prona, non nisi incerta, & mutabilis, quæ pro circumstantiis temporum, locorum, &c. mutationi subjacet, longe aliter res se habet. Videmus enim quotidie, quanto intervallo a nobilis hujus virtutis tramite aberretur, adeo, ut pro justitia, injustitia reddatur, pro acceleratione, remora objiciantur. Quæ res occasionem mihi præbuit, in hac dissertatione inquirendi in præcipua obstacula justitiæ, quorum originationem, & definitionem prætereo, quia ex terminis patent.

§. II.

Hæc obstacula considerantur, vel ex parte causæ efficientis, potius dicam destruentis & corruptentis, vel ex parte materialis, vel formalis, itemque finalis, de quibus ut & eorum effectibus, atque contrariis ordine tractabo.

§. III.

§. III.

Ex parte *causę efficientis*, vel hærent obstacula in causa remota, vel propinqua. Causa remota sunt ipsę leges, & jura constituta. Quamquam enim Leges Iustiniano in Nov. 107. c. 1. fatente, adeo perspicue scriptas esse oporteat, ne aliquem per obscuritatem in captionem inducant C. 2. dist. 4. Zœl. ad Tit. ff. de LL. & SC. n. 7 Pufend. lib. 2. de offic. bom. & C. 10. Cap. 11. §. 5. Sæpe tamen in hoc officio peccant Legislatores, vel legum interpretes, quibus jura interpretandi data est facultas, secundum §. *responsa prudentum* §. Inst. de J. N. G. & C. vel Compilatores librorum juris. Quę obscura statuendi ratio Doctoribus Jur. etiam peritissimis tantum laborem peperit, ut adhibito quantumvis omni possibili studio, multi non paucas in jure nostro admittant antinomias: ut videre est apud Wissenb. Anton. Matthæi, Thomaf. in not. ad Strauch, Scholiis ad Huberum, & disputationibus Lipsiensibus passim, Franc. Balduinum in Justiniano, sive Commentariis de jure novo. Et quamvis plurimi excellentes Doctores, pro conciliandis antinomiis apparentibus, quas dicunt, egregiam operam impenderit, atque ita omni mentis acie, Justiniani intentioni in L. 1. §. 8. Cod. de vet. jur. enucl. proposita inservierint, inter quos non ultimus numeratur B. Dn. Struvius in *evol. ad Syn. suum* J. C. non tamen omnibus satisfaciunt, nec omnem difficultatem exhauriunt, obscuritatemque tollunt. His accedit diversitas jurium & multitudo legum in Imperio nostro; quoniam præter Nov. Constit. Recess. Imperii, & Jus Canon. in Corpore juris Civilis extant 13752. leges. Multitudo autem legum jus dubium ac obscurum reddit. Paris de Put. in Tr. Syndic. verbo *judicare* c. 3. n. 6. & litium abbreviationem, & studiosę juventutis intentionem remora-

tur atque impedit. Autor in *Disc. von Jusitien* & *Werk* pag. 72. (Sic Legislatores Gallici centum mille factorum species & 100000. Leges invenerunt, teste Mich. Mont. *lib. 3. des essais politiq. c. 73.* & dicit, in Gallia plures esse leges quam in toto mundo, idcirco hac de re ita exclamat. *ut olim flagitiis, sic nunc legibus laboramus*, quem sequitur Bodin. *de Republ. lib. 6. c. 6. n. 756.* ubi ait: Judicem quandam promulgata nova lege, in hanc erupuisse vocem: *Hem presto sunt lites, & aureorum cumuli.* Bern. Girard *Tom. I. de l'histoire de France lib. 6. fol. 538.*) unde etiam evenit, ut unus ad jus civile, alter ad canonicum provocet, alius rursus ad statuta, vel consuetudines, sive praxim confugiat, quibus accedunt, (uti jam dixi,) diversissima Doctorum interpretationes, quæ omnia sæpe sæpius inextricabilem causantur difficultatem. Nam non raro eadem acta ad juridicas 2. aut 3. Academicarum Facultates transmittuntur, & diversa litium sententia reportantur, quarum una reum absolvit, altera condemnat, tertia antecedentes declarat, ita ut fere hodie in proverbium abiit: *Die Urthel sind öftters nicht anders / als wenn man in den Glücks-Topff greiffst.* vid. Exc. Dn. Bodin. *Dis. de benignitate in judicando adhibenda. Thes. 30.*

Præterea quandoque Lex, vel statutum remoratur justitiam. Licet enim Lex non debeat esse turpitudinis patrocinium, sed sancta, jubens honesta, & prohibens contraria: *Andr. Gail. lib. 2. Obs. 88. n. 3.* nec alicui jus suum auferre sine gravi publica necessitate & utilitate §. 2. *Inst. de his quis sui, vel alieni jur. sunt.* atque onera æqualiter distribuere: hæc enim potestas honesta præcipiendi, turpia prohibendi, communitatisque & singulorum jura tuendi - legislatori data est, ergo

con.

contrarium effectum non debet operari; Quandoque tamen Legislatori, & Statuentibus obrepat error, ut non tam ex proposito, quam humana fragilitate iniqua constituent, quæ tamen non obligant: nam illud duntaxat justum est, quod a Justitiæ fonte manavit. Dicitur tamen iniqua constituta lex, vel statutum, non relatione facta ad id, quod Legislator fecit, sed quod facere ei convenit, *arg. L. pen. ff. de J. & J.* Sunt autem iniqua statuta, quæ Legibus superiorum contrariantur. Inferiori enim in superiorem non est potestas. Si tamen Princeps talia statuta confirmet, novum illa robur accipiunt, & censentur esse Principis, *L. I. §. 6. C. de vet. Jur. Enucl.* Et quia omnis Legislator respectu Dei est subditus, hinc ejus quoque statuta & leges iniquitatem sapiunt, quæ sunt contra jus naturale & divinum positivum, prout consuetudo etiam est iniqua, quæ est contra jus gentium, & naturale. Hinc statutum disponens, ne uxor de suis bonis sine consensu mariti possit testari, non valet, & justitiæ obstat. *Gail. lib. 2. obs. 117. n. 1.* Licet in Republ. Lubecenti hodie tale statutum vigere is testetur, *alleg. loc.* Sic etiam iniquum est statutum, quo legitima liberorum, non quidem minuitur, sed prorsus tollitur, quatenus etiam excludit necessariam alimentatorem, utpote, quod repugnat juri naturæ, & hinc iniquum est *arg. §. 1. Inst. de J. N. G. & C. Gail. lib. 2. obs. 93. n. 2. & eod. lib. obs. 121. n. 11.* Quod de statuto dictum, idem de consuetudine dicendum, exemplum est in *Auth. bona damnatorum. Cod. de bon. damnat.* ubi damnatur consuetudo, vi cujus fiscus vindicabat bona naufragorum, & ita dominis immerentibus auferbat jus suum, atque afflicto, contra humanitatem addebat afflictionem. Similis iniqua consuetudo vigeat quondam in Germania, qua judices res furtivas sibi addicebant,

bant, quam postea improbavit Carolus V. Imperator. Iniqua vero talia statuta, non aliunde trahunt originem, quam ex imperitia statuentium. Legum enim & statutorum justitia a juris & rerum humanarum peritis est petenda *arg. pr. Inst. de Codicill.* Hinc graviter impingunt, qui sine prudentibus rem publicam administrant. An autem lex iniqua permittens, injusta sit habenda, infra §. 22. dicitur. Hic tantum hæc pauca attingere volui, ratione causæ efficientis remotæ, obstaculorum, justitiæ parantia. Nunc ad causam efficientem propinquam dictorum obstaculorum & impedimentorum gradum promoveo.

§. V.

Ubi primo occurrit *Judex*, qui sapissime causa efficiens corruptæ justitiæ merito audit. Quemadmodum enim bonus *Judex* justitiæ sacerdos appellatur, *L. 1. ff. de just. & jur.* per metaphoram, & ob similitudinem quandam: ut enim sacerdotes sacrorum & religionum sunt interpretes, ita & juris consultus, sive *Judex* boni & æqui: Et quia *in pr. Inst. proem.* Imperator dicitur, *juris religiosissimus*, inde colligere licet, quod etiam detur religio juris; religiosus enim per religionem est, & dicitur; Unde amplius patet analogia cum veris Dei Sacerdotibus, cum sicut hi, ita & illi sunt religionis custodes. Imo, quia *Deut. 1.* Judicium Deo tribuitur, ideoque *Judices* sunt, Dei ministri, & sic merito analogici Sacerdotes. Quo facit in *alleg. L. 1. d. 7. & J.* subjecta ratio: *Justitiam enim colimus, & æqui, & boni notitiam profiteamur, æquum ab iniquo separantes.* Porro boni viri nomine insignitur *Judex* in Legibus nostris *L. 137. §. 2. ff. de V. oblig.* ex qua lege colligitur, quod *Judex*, & vir bonus idem sint & convertantur, secundum Baldum *in L.*

este-

catere. ff. famil. herisc. vid. l. 18. ff. Jud. solv. L. pen. ff. de proc.
 Unde quando in jure nostro simpliciter fit mentio boni viri,
 ut in Legibus proxime alleg. & L. 6. §. 70. ff. pro soc. per ex-
 cellentiam accipitur id, pro judice tanquam in significato fa-
 mosiore. Hinc sequitur, quod judex PIETATE, DEXTE-
 RITATE, VERACITATE, & JURIS SCIENTIA excelle-
 re debeat. Can. *statuimus dist. 61. l. 14. Cod. de judic. Nov.*
60. in fin. Nov. 32. Eique debet inesse duplex SAL, SCIEN-
 TIÆ & CONSCIENTIÆ. *Zael. ad ff. de judic. n. 26.* Nam
 quando duo litigantes accedunt ad judicem, non alio fine, &
 fiducia hoc faciunt, quam quia sperant illum pronunciatu-
 rum secundum eum, qui justiore[m] habet causam, quod fieri
 non potest, nisi sit conscientiosus, verax & Jurisperitus. At-
 que ita gloria regni est, reperisse exquisitos judices, inquit
Carpz. Decis. 101. n. 8. qui merito Sal Civitatis compellari
 possunt. E contrario malus judex est religionis juris per-
 versor, mysta injustitiæ, & Diaboli vivum mancipium. Quod
 ultimum, ita probō: Qui alterum inique lædit, eique jus su-
 um intervertit, tenetur ad restitutionem & reparatio-
 nem damni omni jure, tam naturali, vid. *Puff. de offic. b. & C.*
lib. 1. cap. 6. §. 4. quam divino, *Exod. 22.* itemque canonico.
c. 4. de R. J. in 6to & civili leg. alleg. qua non subsecuta, ve-
 nia peccati haud datur, quippe quæ non contingit nisi corre-
 cto & poenitenti *c. 5. de R. J. in 6to.* Sed quomodo quæso
 poenitere potest, qui præcepto de altero non lædendo,
 non satisfacit? quam tamen poenitentiam Deus requirit;
 Nunc autem Judex homines iniquis suis sententiis lædit, ju-
 ra perfecta intervertit, ergo tenetur ad restitutionem & re-
 parationem damni, quæ quia ignominiosa est in oculis homi-
 num, idcirco difficilis, imo perversa naturæ, ne dicam plane
 impos.

impossibilis. Inde manifestum redditur, in justum semper & firmiter teneri diaboli laqueis, quibus tandem trahitur ad infernum. Videant ergo iudices, quam sanctum, quam grave, quamque periculosum sustineant munus, in quo pro offa saepe totam suam abliguriunt substantiam, & lucra aliis erepta eorum onerant animam atque conscientiam, quin etiam alienorum delictorum, quæ dissimulant, se faciunt participes, & eorum sunt causæ efficientes morales.

§. VI.

Si in causas impulsus internas tantæ malitiæ in iudice inquiramus, in promptu sunt multæ. Prima & principalis est, quod ejus animus in perversa inclinet, & omnis Dei timor ex animo sit eliminatus, sit Atheus practicus, atque dicat in corde suo, non est Deus! unde fuit, quod nec sui muneris originem, nec cujus personam sustineat, noverit. Cum enim omnis potestas sita Deo, Rom. 13. per se patet, Iudicem in terris sustinere vicem Dei, ejusque nomine judicare. Bodin. *Diss. de barratar*, Sect. I §. 1. qua ratione etiam a regio psalmista dicitur Deus, & L. 12. *Cod. de Judic.* Iudices dicuntur divini: Ergo debet judicare sicut Deus, scilicet secundum jus naturale, divinum positivum, & iusta superiorum statuta, quæ ipsa sunt mediator Dei effectus. Sed quis hæc considerat, dum animus obfusceatur affectibus pravis? unde concludo: cum initium sapientiæ (non solum divinæ, sed etiam humanæ) sit timor Domini, deficiente hoc, deficit in iudice sapientiæ, & sequuntur errores. vid. St. Nathen. *de just. vulnerata lib. 1. tit. 6. cap. 1. n. 2.* Ex quo apparet, verum esse, quod gloria regni sit, exquisitos reperisse iudices, ut supra §. 5. ex Carpz. retuli.

§. VII.

Secunda causa impulsiva interna judicem ad justitiam impellens, est habendi cupido habendi, sive AVARITIA, quæ efficit, ut judex justitiam venalem habeat, & vel munera danti, favorabilem, vel minus danti, odiosam proferat sententiam juxta versic :

Qui habet in nummis

Der macht recht was krumm ist.

Quod ipsum vero nihil aliud est, quam commercium rei sanctissimæ, quæ privatorum arbitrio non subjacet, sed est juris publici ; Est venditio & permutatio justitiæ, rei nullo pretio nummario æstimabilis. Nec inter est, an judex quid accipiat per se, an per alios, utpote uxorem, liberos, domesticos : quod enim quis per alium facit, per se fecisse putandus est, & dum is non prohibet dictis personis munera a litigantibus recipere, ipse per alios accipere videtur, *L. 1. Cod. de Crim. re- per. quin* & consentit, qui prohibendo non impedivit, *L. 18. ff. mand.* Nam hodie Judices rarius per se munera accipiunt, frequentius autem per uxores & domesticos, ut eo occultius procedat, nec ita in oculos incurrat corruptio, de quo corruptione plura in effectibus dicam.

S. VIII.

Sed numquid judex poterit accipere honorarium aut xenia ? Sunt quidam qui putant, quod judex modica minuscula, videlicet esculenta & potulenta, quæ intra paucos dies consumi possunt, cujus generis sunt capo, lepus, cuniculus, perdix, salmo, aut varia vinorum genera, recipere possit, allegando *L. 18. ff. de offic. presid.* vid. *Strauchii Diss. de jure salariorum.* Al ego respondeo, quod nec xenia nec honoraria

B 2

vel

vel minuscule, iudicibus accipere liceat. In allegata namque *L. 18.* licuit quidem Præsidibus in ea Provincia in quam missi fuerant, a provincialibus accipere xenia, hoc est esculententa & potulenta, quæ proximis diebus absumi possunt, ad sublevandam familiam; cum enim longe abessent a laribus domesticis, difficilius res necessarias in primo adventu instruere poterant, hinc tanquam hospiti extraneo advenienti in gratiam & testificationem lati accessus, ejusmodi xenia ipsis exhiberi permittebatur. Brun. *ad all. L. 18.* Cui simile est, quod hodie legatis Cæsareis per civitates Imp. transeuntibus soleant esculententa offerri, *Am Wein / Fischen und Haber.* Stryck *in not. ad Lauterb. Tit. de Crim. Repet.* Sed hoc Judici non est permissum, quoniam & esculententa eundem movere possunt in partem unam vel alteram, atque apta sunt pervertere ejus animum. Wissemb. *d. l. Tb. 12.* Et profecto quando causam habens apud judicem, donat dicta esculententa, hoc ipso obligat judicem ad gratitudinem, animumque ejus inclinatur; unde jam olim Angel. *in L. 2. ff. de condict. ob turp. caus.* dixit: *si totus mundus veniret, non posse se credere, quod si una pars det, & alia non, Judex danti non sit naturaliter favorabilior. Imo non dans habebitur aliquali odio; Et si aliud non faciet judex, saltem aliquamdiu stabit, & instruet dantem & ei dabit gratias ad dilationes, & parti non danti nocivas.* Hoc namque stragemate vitur diabolus, ut in bonos animos non statim irruat, sed sensim & pedetentim illos labefactare conetur. Nec tamen inde sequitur, non peccare Judicem, qui munera accipit, modo non male judicet, prout aliqui e numero Doctorum putant: Nam generaliter legem hanc præscripsit Deus *Exod. 23. v. 8. Deut. 16. v. 19.* *Non accipies personam nec munera: & addit rationem, quia munera excoecant*

OCU-

oculos sapientum & mutant verba iustorum; solum ergo sufficit periculum & metus futuri mali, ut Judex abstinere debeat ab acceptione numerum, ne scil. in perversum rapiatur sensum & ab eo quod justum est declinet, cum fieri haud possit, ut incorruptus maneat, cujus oculis munera obversantur & aciem obtundunt. Unde & indefinite dicitur. *Job. XV. v. 34.* Ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. Et illi vita aeterna promittitur *Prov. XV. v. 27.* qui prorsus odit munera, non qui tum demum ista respuit, quando male faciendi aut judicandi inde captat occasionem. Qua ratione etiam Samuel de se predicat *I. Sam. XII. v. 3.* Si quemquam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si manu cujusquam munus accepi, restituam illud vobis. Non dicit si munus accepi, ut opprimerem, sed simpliciter, si munus accepi illudque se restitutum, promisit, ut significaret, per se turpe esse, si judex munera accipiat. Hinc *Syrach. c. 20. v. 13* ait. Sie legen denen Weisen einen Zügel ins Maul daß sie nicht straffen können. Quam ob rem judex etiam ab omnibus ejusmodi xennis seu muneribus abstinere debet, quoniam unusquisque judicum, salario suo solummodo contentus & ab omni avaritiæ suspicionem alienus esse debet, ut nunquam videatur ob quantum pronunciasse & sententiam tulisse *Can. 65. quest. 3. Conf. L. 4 ff. ad L. Jul. repet. § L. 3. C. cod.* sed manus puras habere illum convenit. *Nov. 17. c. 5. §. 2.* Nam si contra Leges judicat, injustus est, si secundum Leges judicat, etiam in justus est, dum ingratus existit & obligationis Leges offendit, quas ad *avidaga* natura prodidit *L. 25. §. 11 ff. de petit. hered.* Spilcker in *Synops. proc. jud. propof. 9. in med.* Si enim remunerare ita iudices liceret, insectati illi lucri spe, darent lites secundum locupletiores potius,

tius, quam pauperiores, quorum tenuitates lucri spem præcindit. Ant. Matth. de Crim. Tit. de pec. repetund. c. 1. u. 8. Ant. Perez in Cod. ad L. Iul. repet. vid etiam omnino Aut. Des lustigen Juristen p. mibi 347. §. seq. qui ita non solum vere sed etiam eleganter dicit. Die Armen werden bey solchen Richtern/ so gerne Geschenke nehmen/ unsge- mein unterdrückt/ und wenn ihnen schon das Armen- Recht eingestanden wird/ so richten sie doch nichts aus. Wie solches auch einsten ein Nothdürftiger erfahren/ der in einen Proceß gerieth/ und da er kein Geld zu Be- zahlung der Gerichts-Kosten anschaffen konte/ sich in das Armen-Recht legen mußte; Als er aber den Proceß verfolhret/ und einer der wohlwusste, daß er eine gerech- te Sache gehabt/ zu ihm sagte: wie habt ihr denn eine so rechtmäßige gute Sache verlohren können? Antwort- tete er; es macht daß ich das Armen-Recht gehabt/ und nicht das Reiche-Reicht! Et porro: Wenn aber et- wa wegen eines begangenen Verbrechens ein *delinquent* zur Haft gebracht wird/ und er nicht sonderlich viel zum besten hat/ so wird demselben/ um den gemeinen Mann dem Schein nach zu zeigen/ daß man die Gerech- tigkeit handhabe und die Ubelthaten *detestare*, starck zu- gesetzt/ so daß der arme Fuchs öftermahls gar mit den Balge bezahlen muß. Wenn aber der *delinquent* Geld hat/ und sich dem Priester mit Geschenken und Saaben zeigen kan/ so wird die Strängigkeit der Straffe sol- cher gestalt gemildert/ und das Verbrechen nach des Verbrechers Beutel/ *juxta proportionem arithmetica*, so richtig abgemessen/ daß es weder Leib, noch Lebens- Straffe nach sich ziehet/ sondern der Verbrecher frey ausge-

ausgehet. Diejenigen / welche bey Gerichten zu thun
gehabt / und die sonst wegen eines Verbrechens der D
brigkeit / (oder vielmehr einen solchen geitzigen Richter)
in die Hände gerathen / können hievon ein lebendiges
Zeugniß ablegen / und wenn sie auf ihr Gewissen befra
get werden solten / wie es bey Ausführung ihrer Sache
ergangen sey / müßten sie einhellig bekennen / daß es wahr
sey / was man zu sagen pleget :

Munera crede mihi, placant hominesque Deosque

Nummus ubi loquitur, Tullius ipse tacet.

und

Munera da summis

So wird wohl recht was krumm ist

Munera si non das

So wird wohl krumm das Recht was.

Denn: *Accusativus si venerit ante Tribunal*

proficit in nibilo, si venerit absque dativo.

§. IX.

Quæritur hac occasione, anne judex deposito officio re
munerationem accipere possit? Sunt quidam, qui ad hanc
quæstionem affirmative respondent; Mihi vero negativa
non solum videtur verior, sed & æquior, per clarum textum
in *L. fin. Cod. ad L. Iul. repet.*, qui hanc quæstionem affir
mant, errant magnopere, inquit Brunnem *ad dict. Leg.* Ve
tant porro ejusmodi remunerationes non solum Recessus
Imperii, sed etiam expresse iudicibus interdicta sunt: in dem
Cammer-Visitations-Abschiede de anno 1713. §. 46. Wie
wohl man nun *re. per verba*: So wird von wegen Ihrer
Keyserlichen Majestät auch Churfürsten / Fürsten und
Stände des Reichs / denen *Præsidenten* und *Beysigern*
hiemit

hiemit ernstlich anbefohlen/ daß ihrer keiner/seinen theu-
 er geleisteten Eyd zuwider/indenen an Cammer-Gericht
 rechts-hängigen Sachen/ weder durch sich selbst/ noch
 die Seinigen, einiges Beschencke oder Nutzen/ es sey vor
 oder nach ergangenen Urtheil/ unter was Schein oder
 Vorwand/ und durch wem es auch gebotten werden
 möchte/weder *directe* noch *indirecte* anzunehmen Macht
 haben soll &c. Quæ verba non solum Assessoribus & Judici-
 bus Camerae, sed & omnibus in Imperio iudicibus instar le-
 gis præscripta sunt. Sicuti igitur iudicibus omnino interdi-
 ctum est, aliquid muneris accipere, ita multo magis illis mi-
 nime convenit pro acceleranda iustitia, aut abbreviando
 processu aliquid exigere aut recipere. Menoch. *de Arb. J. Q.*
Cas. 342. n. 26. Nic. Boer *Decis. 153. n. 2.* Hoc enim ad officium
 iudicis pertinet, ut quantum possit, lites terminet. Ergo ven-
 di non potest id, quod iudex ex officio præstare tenetur. Me-
 nochius equidem *de A. J. Q. l. 2 cent. 4. cas. 343. n. 8.* putat, id,
 quod ita iudici datur, illum non censeri datum, ut corrup-
 patur. Ast negari nequit, etiam hic vitium corruptionis sub-
 esse, tum quia propter pecuniam facit iudex, quod ex offi-
 cio facere debebat, & quidem in gratiam dantis, tum quia
 sic facile ad protrahendos processus quoscunque alios adfue-
 fiat, nisi quid ad eos accelerandos offeratur: quo pertinent
 verba Gregorii Magni apud Gratianum *can. 66. caus. n. qu. 3.*
quando inquit: Qui recte iudicat, & præmium inde expectat,
fraudem in Deum perpetrat: quia iustitiam, quam gratis im-
partiri debuit, acceptatione pecunie vendit. Bonis male utuntur,
quo pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem,
non iustitia defenso, sed amor præmii prouocat: quibus si spes
nummi subtrahitur, confestim a iustitia confessione recedunt.
 Acce-

Acceptio nummorum prævaricatio veritatis est vid. etiam Cels. Bargal. *de dolo lib. 3. c. 9. n. 104.*

§. X.

Tertia causa impulsiva justitiam in judice pervertens, est ignorantia, atque error juris & facti. De ignorantia facti, non multum ero sollicitus, cum facta etiam prudentissimos & peritissimos sæpe fallant. *L. 2. ff. de jur. & fact. ignor.* Hæc ignorantia judici vix, ac ne vix quidem imputabitur. Si tamen rerum humanarum adeo esset imperitus, ut negotia non intelligeret, nec circumstantias factum mutantis dignoscere valeret, omnino hæc imperitia ipsi imputabitur, imo talis, ad judicandi munus promoveri non deberet, per *Nov. 82. pr.* Nam jus judex debet applicare factis, prout circumstantiæ exigunt: hoc autem facere non valet, nisi utriusque accuratam habeat cognitionem, ut videlicet sciat, quodnam jus cuique facto conveniat. Hinc iudicis, juris alias peritissimi, plerumque maximus labor in facti cognitione consistit. In quo tamen sæpe latissima culpa errat judex, quando causas propositas, non sufficienter examinât, sed præcipitanter ad sententiam properat, eam ferendo contra non satis auditos *Carpz. p. 1. Const. 26. def. 12.* Ubi conqueritur, hoc seculo vitium istud deplorandum esse, cum plerique iudices pro animi sui levitate, vel ambitione, ne scilicet imperitiores ex deliberandi mora videantur, re non sufficienter perpensa, vere tumultuarias sententias festinantes effutiant, dum mane accepto processu, vesperi litem terminant, ut ipse eleganter loquitur. Ex qua præcipitancia, facile conjecturanda est insufficientis causa, sive controversia & facti cognitio, sine qua tamen sententia profus est nulla, per jura a *Carpzov.* allegata. Hinc maxime sui officii memor esse debet judex, cau-

C

sam

sam diligenter audire, post auditas allegatorum probationes & defensiones, aliaque eo spectantia, plena inquisitione discutere, & utrinque facta allegatorum collatione, per maturam deliberationem litem terminare, secundum veritatem, Legibus, Constitutionibus, statutis, aut rationabilibus moribus præscriptam. *L. 9. C. de judic.*

§. XI.

De juris ignorantia major est quæstio & dubitatio inter Doctores, an scilicet ignarus juris possit iudicis officio fungi? Quam disquisitionem claris legum & Doctorum autoritatibus decido negative. Nam *pr. 7. de offic. jud.* inquit Imperator Justinianus: *Imprimis illud observare debet Judex, ne aliter judicet, quam legibus, aut constitutionibus, aut moribus proditum esse.* Unde ita concludo: si iudex obligatus est judicare secundum Leges, & constitutiones, debet utriusque, & facti & Legum habere accuratam cognitionem: quomodo enim quæso applicabit illud jus ad factum, quod ignorat? Quod etiam sana ratio dicitur, & juri naturali conveniens est. Justinianus sane Imperator *in Nov. 82. pr.* existimat, *non oportere habere iudicum nomina maxime Legum ineruditorum, deinde neque causarum habentium experimentum,* & paucis interpositis ita pergit: *Quomodo non maximum vitium erit Reipubl. non eis, qui ex se, quod agendum sit, sciant, lites tradere, sed sinere eos querere alios, a quibus liceat discere, quæ ipsos in iudicando eloqui deceat?* Unde & Plato sapientem præponi optat Rebuspublicis, & tum eas fore beatas, dicit. Quibus consonat ipsum jus Divinum, *Deut. 1. v. 13. & seqq.* ubi Moyses inquit. *Schaffet her weise/ verständige und erfahrene Leute/ unter euren Stäm-*

Stämmen / die will ich über euch zu Häuptern setzen.
Ev. 18. Da nahm ich Häupter eurer Stämme / weise und
 erfahrene Männer / und setzte sie über euch zu Häu-
 ptern &c. hisque accedit quod Syrach. dicit: opifices, rustici
 & Legum ignari non sedebunt super scellam judicis. Quæri-
 tur hinc porro: An ne ullo jure ac lege judex imperitus lic da-
 ri ac constitui possit? Sane plerumque hoc casu Doctores
 quasdam sibi fingere solent distinctiones, atque discernunt
 alii judicem minorem, ab eo qui assessoris consilio utitur, il-
 lumque imperitum & ignorantem esse posse, affirmant, dum-
 modo assessorem peritum habeat, non etiam cum solus &
 per se judicat. Alii simpliciter negant, jurium ignarum
 officio judicis fungi posse, inter quos est Exc. Dn. Bodin. quo-
 rum sententia, si ad rationes officii judicis exigatur, calculo
 rite subducto evitari vix potest. Quid enim aliud est, judi-
 candi muneri præficere rudem jurisque imperitum
 quam præliis imperitum pugnandi ducem, navi ignarum
 navigandi gubernatorem, viam monstrandi cœcum? Ante
 omnia enim observanda est justitia ejusque haud fucata exe-
 cutio, qua nihil reperitur sanctius, nihil quod plus præsidii
 ad Reipubl. perennitatem felicitatemque afferre possit. vid.
Pott. disp. de judice imperito. Cum quibus omnibus concor-
 dat Recessus Imperii *Noviss. de anno 1654.* atque clare dispo-
 nit, quod imperitus ad munus judicandi admitti non debeat.
 S. Wie aber zu verhüten &c. verb. und ferner erinnern
 auch ernstlich hiemit und Krafft dieses / daß Churfürsten
 Fürsten und Stände (quo etiam Civitates libera Imperia-
 les pertinent) Derò Gerichte mit qualificirten Leuten / also
 bestellen sollen und wollen &c. Damit sich niemand dar-
 wider zu beschweren / oder um so viel weniger zu beklag-

gen daher Ursach nehme/ als wären dieselbe in Reich hin und wieder dermaßen übel besetzt/ daß man sich bey ihnen in rechtl. und andern wichtigen Sachen einer gleichmäßigen Billigkeit zuweisen nicht zu versehen habe/ und daher ans Cammer-Gericht zu *appelliren* gedrungen werde.

§. XII. Sed quæ hodierna rerum est facies? Licet bonorum iudicum laudibus nihil detraham, cum Papiense tamen merito conqueror, quod multis in locis, iustitia sæpe per boves, lupos & ignorantes administretur. Imprimis in patria mea, pessima atque Legibus contraria invaluit consuetudo, ut iudex inferior, vulgo *Stadt- Voigt*/ vi *Recessus de anno 1682. Cap. 4.* e numero Senatorum semper eligatur, & non attendatur, utrum habilis sit, nec ne, utrum peritus & Legum gnarus, an imperitus, cum tamen dictus *Recessus* non aliter intelligendus sit, quam si inter Senatores inveniuntur personæ habiles: neque enim citatus *Recessus* jus naturæ, civile, divinum & *Recessus Imperii* auferre potest. Et deberet utique magistratus allegata jura, nec non comminationem, quæ habetur in memorato *Recessu noviss. Imperii §. 109.* curate observare, ubi dicitur: Wann sich auch aus denen an bemeldeten unsern Kayserlichen und des Heil. Reichs Cammer-Gericht durch *appellation* oder sonsten eingebrachten Rechtfertigungen/ entweder von wegen Ersetzung der Gerichte/ oder *administrierung* der *Justitien*/ einiger Mangel/ oder sonsten *in facto* genug *verificiret* befinden würde / daß aus des Richters Ungeschicklichkeit od. r Unerfahrenheit/ auch *Verfäumnis*/ *corruption*, oder *Boßheit*/ zu jemandes *prejudiz*, Nachtheil und Schaden geur-

geurtheilet und gesprochen/ das Recht versaget/ oder verzogen worden wäre/ so soll gegen der schuldhaften Obergkeit so wol/ als den geordneten Unter-Richter gebührende Bestrafung sîrgenommen und durch unsern Kayserlichen *Fiscal* zu Einbringung solcher Straffe/ wie sich gebühret verfahren werden: Ipse etiam gloriosissimus Imperator Carolus V. in *Const. Crim. art. 138.* conqueritur: Es sind viele Richter/ die die Rechte nicht gelernet haben/ und durch Unwissenheit die Leute beschweren. In causas ejusmodi ignorantia si inquiremus, invenimus illas præcipue in neglectu studiorum academicorum, de quo conqueritur B. Brun. in *Proc. inquit. C. 3.* inquit: Mali hujus in perniciem, oppressionem & subversionem salutis publicæ tendentis, multæ sunt causæ, scilicet dissoluta vita academica, secundum maximam partem belluationibus potius, quam liberalibus studiis dedita: nec non in *Jur. Eccles. lib. 1. c. 5.* ubi scribit: quæ sit vita Academica, omnes novimus, malum ita inveteratum, ut vix emendationem admittat, nisi Principes evangelici communicatis consiliis, hanc bestialem licentiam peccandi ex Academiis eliminaverint, & inter Academias omnes quædam unio fiat, ac confœderatio qua ratione disciplinam Academicam utrumque restaurari posse spero. Optimum equidem consilium, quo Reipubl. nihil utilius fere reperiri potest; verum illi, quibus datum, id raro amplectuntur, potius in aulis Principum reperiuntur, qui petulantibus studiosis, post vitam Academicam transactam humeros supponunt. Sed noverint hi, quod postquam flos decidit, fructus nullus sit secururus, studiosa vero juvenus est flos, &

Spes Reipublicæ hac ratione facile evanescit. Deinde sapius judicandi muneri admoventur, qui plane universitatem nullam adiverunt, vel ibi obiter saltem jura tractarunt, genuina fundamenta spreverunt, fiducia tamen, & arrogantia studiorum suorum, talia affectant, quæ utiliter sustinere non valent, qui omnes de imperitia tenentur: Nemo enim affectare debet id, in quo intelligit, vel intelligere debet, operam suam aliis damno futuram §. 7. *Insp. de L. aquil.* Non postrema quoque hujus mali causa, est affectus consanguinitatis, & affinitatis, nec non officiorum jurisdictionalium redemptio. Namque haud infrequenter illi, quibus præcipua cura Reipublicæ post Principes & Dominos incumbit, filios vel consanguineos, itemque affines præfecturis, aliisve officiis juri dicendo destinatis præficere adlaborant, etiam si sciant, eos esse ineptos: Hinc sæpe contingit, ut dum quis officium quoddam obtinere non potest, præcipui cujusdam ministri filiam, vel consanguineam ambiat, & per illam obtineat expectatum munus, quasi res sit dantis propria & pro dote constituatur. Quam sæpe quoque dativus prævaleat nominativo, totus mundus novit, dum officia publica jurisdictionalia pretio venduntur, si non palam, saltem clam, licet principes, atque Domini territoriorum forsan nihil inde recipiant, avari tamen Ministri sacratissimam justitiam ita solent prostituere, & ineptas personas dictis officiis intrudere, ex quo contingit, ut omnium rerum ignaris, & non solum legum expertis, sed & omnis honestatis vacuis, committantur officia & dignitates. *Zael. ad L. Jul. repet.* Objici hic possit *L. un. Cod. de suffrag.* ubi permittitur, Principis Ministro aliquid dare pro suffragio. Sed Resp. per istam legem haud evincitur nundinationem officiorum jurisdictionalium, loquitur enim

nini

nim illa de talibus negotiis, quæ a mera Principis gratia dependent, non de causis justitiæ, & administrationis. *Zoef. ad Tit. ff. ad L. Jul. de ambil. n. 4* qui eodem loco legem allegatam iniquitatis incusat, tanquam ab hominibus avaris, judiciorum venditoribus improbissimis, & non christianis profectam, quam aliqui melioris cerebri omissam mallent. *Add. L. B. de Lyack. Vol. 1. Resp. 23. n. 35. seqq.*

§. XIII.
Cum ergo Judex debeat esse peritus juris, quæri potest, qualis in illo requiratur peritia, quantaque diligentia in applicatione juris ad factum? Respondeo breviter tantam exigi peritiam, quantum communiter probi & eruditi juris consulti, similia officia & munia gerentes, habent: Exactissimam enim scientiam exigere meo judicio est impossibile. Plura qui hac de re desiderat, adeat illustrem Thomassium, in *Diff. de usu pract. act. adversus judic. imper. judicant. §. 17.*

§. XIV.
Quarta causa impulsiva impediendi justitiæ, sunt affectus amicitia, favoris & inimicitia, quibus vitis si laborat judex, suspectus dicitur. Hinc nemo potest esse judex in causa propria. *L. 10. ff. de jur. dict. & licet in privatis negotiis pater filium & filius patrem judicem habere possit, juxta sententiam Africani in l. 77. de judic. id tamen procedit, si adversarius consentiat, arg. l. 6. d. recept. arbitr. & l. 11. C. d. judic.* Idem statuendum est de affinitate, nam affectio videtur pervertere judicii sinceritatem: eadem quoque est ratio inimicitia; quia judex inimicus semper censetur ad lædendum inclinare. Ita quoque affectibus videtur præoccupatus, qui consimilem causam habet cum illa, in qua judicare de-

debet, *arg. C. 2. X. de Test.* quia in aliorum causa non aliter judicabit, quam prout sibi jus dici vellet. Idem dicendum, si iudex commodū, vel incommodū per directum, vel indirectum ex causa judicanda sentiat *L. 17. ff. de judic. L. un. Cod. ne quis in sua causa judic. juncta L. 1. §. 11. quand. appelland. fit.* Eodem modo suspectus est iudex, qui ante in ea causa fuit testis, vel advocatus, aut procurator. *c. 36. X. de appellat.* Cum non præsumatur adversus ea dicturus, quam ante hac defendit. *Zösl. de Judic. n. 27.* Et quia eadem militat ratio in omni iudice, tam ordinario, quam delegato, utrobique eadem etiam obiinet juris dispositio. *vid. L. 16. C. de judic. L. 4. Cod. de juris d. judic. ubi post litem contestatam non licet recusare iudicem ordinarium, ergo ante illam id licebit, c. 61. X. de appellat.* Aliter tamen sentit *Zösl.* atque omni tempore recusationi locum esse, asserit, idque recte, nam quilibet iudex toties recusari potest, quoties causa justa recusationis adest, & nemo cogitur pati iudicem, qui sibi est suspectus, & inimicus. *C. quod suspecti. 7. caus. 3. quest. 5. §. L. 16. C. de judic. vid. Zigl. Tr. de offic. jud. Concl. 14. §. 12.* *ins auf in zösl. de off. judic. n. 27. §. XV.*

Denique ex parte iudicis; iustitiæ obicitur obstaculum ex eo, quod non intellecta genuina juris ratione, sequatur cerebrinam æquitatem, id enim accommodatissimum est medium pervertendi iustitiam, dum quisque animi sui sententiam suam sequi, commentitia æquitate leges inflectere, eisque illudere studet. Omnino equidem in legum interpretativa applicatione observanda est ratio, quæ dicitur anima legis, quæ, ubi adest movet illam & sustentat; verum hoc intelligendum est de ratione adæquata *Zösl. ad tit. ff. de LL. n. 57.* quæ utique pro lege est, & ubi ista reperitur, ibi ipsa
lex

lex ejusve dispositio locum invenit. *Zoel. ad Tit. ff. ad SC. Trebell. n. 55.* Ex ista enim ratione colligitur mens legislatoris, quæ prævalet in iudicis verbis, atque in ista maxima pars interpretationis requiescit. Attamen hæc ratio non est conficta a quovis, sed in ipsa lege expressa. *Zoel. alleg. loc.* vel ex rationabili consuetudine, vel etiam ex historia juris collecta. vid. *Bodini Diss. de iudic. male proced. ib. u.* Quando ergo iudex secundum hanc rationem jus dicit, secundum legem iudicat, ad quam adstringitur tanquam ejus minister. Præcipue autem sequatur rationem naturalem, nam jus naturale a civili tolli non potest. Nec putandum est, jus naturale tolli a jure Civili, quando hoc propter publicam utilitatem, a regula juris naturalis recedit, dum utraque citra Reipubl. convulsionem observari nequit, de qua re hic amplius differere non vacat. Interim iudex quando suæ æquitatis arbitrium legibus præfert, eandem violat, dum ei dominatur, cui servire debebat *arg. c. ult. de R. J. in 6to* imo partem litigantem lædit, dum jus ipsi a lege quæsitum eidem aufert. Idem iudicium esto, quando iudex opinionem Doctorum præfert autoritati & manifestæ rationi legis.

§. XVI.

De stultitia iudicum adhuc multa essent dicenda, quoniam ista non minimum obstaculum justitiæ præbet; sed quia hæc ex præmissis facile cognosci possunt, idcirco unicum tantummodo exemplam de quodam absurdo, & Legum ignaro iudice in medium proferam. Adibat aliquis me iubente, propter graves minas iudicem, petens, ut is ratione officii sui, reum non solum citaret, sed etiam ad cautionem de non offendendo præstandam adstringeret: Iudex autem ad petita actoris, loco administrationis justitiæ, respondebat. *Est was*

D

Zuthum?

zu thun? der Mensch will euch nicht fressen: und wo solte ich dazu kommen und den Mann *civem* und *caution* bestellen lassen? wenn sich die Leute unter einander nicht bräff schelten/ fragen und schlagen/ so bekommen wir wenig Straff= Gelder; wir haben dieses Jahr/ leyder Gottes! ohne dem noch nicht viel bekommen. Sed melius foret, prout quidam JCrus inquit: daß man solche Richter zu Ochsen und Schweine-Hirten machte / als daß man einen solchen Tölpel das Amt eines Richters gebe oder lasse. Nam quemadmodum felix est Respublica, si gaudeat talibus curatoribus & administratoribus, qui plusquam paterno amore cives prosequuntur, qui diligentem eorum curam gerunt, qui pro illorum salute vigilant, & nocteque dieque solliciti sunt, ut subditi vitam agant placidam & tranquillam; ita e contrario labefactatur & corrumpitur Respublica, quando stulti, luxoriosi, discordes, raptores, injusti, avari magistratus illam regunt & in ea dominantur, quia eos, quibus præferti sunt in munere & officio, miserrime vexant, cum potius ex sacra scriptura in memoriam sibi revocare debeant verba Syracidis, *Cap. 4. v. 9.* Errette den, dem Gewalt geschicht/ von dem der ihm Unrecht thut/ und sey unerschrocken/ wenn du urtheilen solst.

§. XVII.

Postjudices, inter causas obstaculorum justitiæ rectissime etiam referuntur Advocati, Procuratores, ut & litigantes ipsi. Quantumvis enim laudabile sit munus Advocatorum, qui gloriosæ confisi munimine, laborantium spem, vitam & posteros defendunt, dirimunt ambigua causarum fata, suæque defensionis viribus in rebus sæpe publicis & privatis, lapsa erigunt, fatigata reparant, & non minus provident generi

neri humano, quam si præliis, atque vulneribus patriam parientesque salvarent, prout Imperator loquitur, in *L. 14. C. de Advocat. divers. Judicior.* Et inventum est, ait Carpz. *part. 1. Confl. 1. def. 18.* Advocatorum officium, ut lites dirimantur, amicitia inter homines conservetur, litigatoris succuratur, qui suum tueri, & causam dicere ignorant; At vero non raro id in abusum trahitur, dum causidici ambigua causarum fata non dirimunt, sed protelant & sufflamant, conscientias hominum pervertunt, & judiciorum sanctitatem cautelis, technis, atq; perjuriis contaminant, hominibus persuadent, non amicabilem compositionem, sed lites, rusticos contra Dominos incitant, longa verborum farragine lites producant, quas paucioribus & nervosis verbis citius potuissent finire, quandoque dum in causa vincere desperant, mendaciis pugnant, clientemque ad mentiendum instruunt, atq; unice illud intendunt, ut marsupia sua farciant. Quæritur ergo hic, quasi in parenthesi, an Advocatus, cui reus confessus est crimen a se commissum, illum salva conscientia defendere possit? quod negandum puto: Neque enim delicta, in quæ iudex ob legitima indicia inquirit, occultare decet, & officium Advocati consistit in defendendis innocentibus, vel saltem in indagandis ac probandis circumstantiis, propter quas pœna mitiori delinquens afficiendus est. *arg. L. 14. §. 1. C. de Judic. Rec. Imperii de anno 1654. §. 43.* Late, pie ac prudenter hac de re agit Jac. Schultes *obs. for. 45.* ubi intra alia *n. 2.* ex Bernardo Glossatore hæc adducit: *Solent Advocati dicere clientulis, si hoc confiteberis, causam perdes, neque interim monent, si negaveris, animam perdes:* & Jac. Bouricius *de Adv. offic. c. 40.* scribit: *Illud autem Advocatus praecebebit, ne clientem ad mentiendum instruat, quod magno errore aliqui*

qui sibi licere arbitrantur: Id enim bona conscientia facere non potest &c. & porro: Tametsi enim captivi clientis commiseratione, motus, omnes ingenii nervos intendere, omnemque movere lapidem & possit & debeat, ut cum periculis eximat eripiatque, intra limites tamen juris ac honestatis continere se debet. Advocatus, neque prater jus ac fas aliquid moliri, ut pennis meritis subtrahatur is, qui non tantum proximum, sed & Rempubl. pernicioso lasit exemplo.

§. XVIII.

Cum antea dictum sit, Advocatorum malitiam etiam versari circa cautelas, hinc non immerito, quaritur: an Advocatis uti liceat cautelis, ad obtinendam victoriam? Sane de cautelis integri tractatus extant, qui malis Advocatis occasionem graviter delinquendi præbent, imo tanquam hæresin sapientia continentes, & ad gehennam ædificantes a quibusdam damnantur. vid. Stryck. *ad Brun. J. C. lib. 1. c. 6. membr. 1. §. 20.* Ego autem distinguendum puto, inter cautelas ordinatas ad deceptionem alterius, & inter ordinatas ad præcavendas technas adversarii, & quæ contra ejusdem negligentiam adhibentur, qualem suppeditat Berlich *part. 1. gel. 38. n. 106.* quæ tamen tam in bonam, quam malam partem accipi potest, pro ut nimirum adhibetur cum dolo, vel sine dolo. Illis cautelis, quibus adversarius dolose inducitur in perniciem juris sui, sine gravi conscientia læsione & justitiæ detrimento uti nemo potest: Cum enim Advocatus non minus quam judex, sit sacerdos Justitiæ. *L. 1. ff. de Just. & Jur.* neminem utique lædere debet, sed justitiæ colere æquum ab iniquo separare, adeoque causam sui clientis malam, quandocunque certo id animadvertit, deferere tenetur, *arg. L. 6. §. 1. de offic. pref. & si uteretur Advocatus technis,*
deci-

deciperet iudicem simul ac partem. Has vero cautelas, quibus quis callide obviat fraudibus adversarii, ad eas excludendas, omnino admittendæ sunt, hoc enim est providi Advocati, atque dolus bonus. *Zœl. ad Tit. ff. de dol. mal. n. r.* In Causa quoque, cujus iustitia est dubia, facile hæc quis admit- tet. Sed quaritur ulterius, an non in causa bona, quam advocatus certo scit bonam, metuens vero, ne diuturno pro- cessui involvatur, possit uti cautelis, ad accelerandam victo- riam? Respondet Brunnem. *alleg. loc.* hanc cautelam forte non male adhiberi, ut fraus adversarii, qui spem in aternitate processus collocat, excludatur, sed quando causa mea mihi ipsi videtur maxime dubia, aut injusta, certe tunc conscien- tiam meam vulnerarem, & lethalem culpam contraherem, & sententia victrix maculam conscientia inureret: & si in bona causa cautela adhiberetur, ad supplantandum adver- sarium, non vero ad excludendam fraudem, dicit, securius esse conscientia, si quis justam causam iustis mediis defende- ret. Quam sententiam sequitur quoque *Zœl. ad Tit. ff. de postul. n. 13.* eamque probat per *Cap. ne quis. 14. cum seq. caus. 22. qu. 2.* ubi omne mendacium rejicitur, etiam pro defensione innocentis. Veruntamen a vero non aberraturum puto il- lum, qui cum Augustino, in *alleg. can. 14.* distinguit, inter men- dacium & inter veri occultationem: siquidem aliud est fal- sum dicere, aliud verum tacere. Mendacium est, si aliter loquimur, quam mente cogitamus, quando nimirum alter jus habet, ad cognoscenda animi nostri sensa, tunc enim apud nos est obligatio, ad ea manifestanda; Non autem eadem ad- est obligatio manifestandi & indicandi innocentem, qui ab iniquo, in vase quaritur ad mortem, vid. *Puffend. de offic. b. & C. lib. 1. c. 10. §. 3. 7. 8. & seq.* Nil igitur quidquam prohi-

bet, Advocatum & clientem posse uti technis, &, ut cum Zoel, paulo ante alleg. loco, loquar, cornicum instar impetere oculos injusti adversarii. Quod nullo magis verum est, quando quis convenitur ab iniquo actore nullo jure subnixo, cum sic pro reo insuper stet favor defensionis.

§. XIX.

Licet autem munus Advocatorum sit nobile, gloriosum & humano generi maxime necessarium, attamen non improbi duntaxat Advocati, sed & imperiti & minus experti illud quodammodo deturpant, quando huic indigne se intrudunt illi, qui nulla plane jura in universitatibus didicerunt, indem verdorbene Handwerks-Lente / Schreiber und Notarii &c. Advocaten abgeben wollen. Vid. omnino Carpz. p. 1. C. 1. def. 18. Quod & contingit, quando cruda adhuc juvenum studia in forum protruduntur, vel vitio parentum, vel propria sua arrogantia, dum nondum percepta se percepisse putant, & non audita aut lecta scire sibi persuadent, imo vix Jurisprudencia a limine salutata, & nullo viva voce audita, ad forum admitti postulant, saepe suo proprio malo. Olim studio juris praestitutum erat quadriennium, postea Justin. Imp. in *Constit. omnem d. concept. Dig.* definiit quinquennium, quod etiam in ordinatione Camer. Imp. de an. 1555. p. 1. tit. 3. & 2. diserte fuit approbatum & confirmatum, ita ut nisi quis probasset, per tantum temporis spatium se juris studio operam dedisse, non admittatur in numerum Advocatorum. Add. L. 3. §. 4. *Cod. de Adv. divers. Jud.* Hoc enim studio emenso Justinianus ait, juvenes, omnibus legitimis arcanis referatis, maximos inveniri oratores & justitiae satellites, & judiciorum optimos tam athletas, quam gubernatores, in omni loco avoque felices, §. 6. d. *Confl.* Sed solent objicere, quod

quod disciplina juris in meliorem & faciliorem formam hodie sit redacta, quam olim erat, idcirco sufficere triennium, vel brevius tempus. Verum contrarium asserunt Doctores vid. Zæf. in *pref. ad ff.* qui ita loquitur: *Quod tempus, si ista atate, qua mores, & jura, & verba civilia erant notiora, & faciliora perceptu, fuerit statutum, quis erubescet hac atate, qua horrere spinis videntur omnia de jure ab antiquis prodita, quis inquam erubescet, quadriennium in hoc studio transigere?* Et sane quia juvenus ad præcipitantiã est prona, hinc juvenes factum quandoque minus recte capiunt & inconsiderate illud in judicium deducunt, unde multæ moræ, frustranei sumptus, & molestiã processus creantur. Præterea malitiosi litigantes sæpissime peccant, factum, ut in veritate se habet, non narrantes Advocato, putantes sibi aliquid præsidii inde accedere, cum tamen hi contrarium effectum reperiant, nimirum ut causam perdant. Hinc cautus Advocatus clientem urgere debet sub obtestatione conscientiæ, ut omnia, quæ ad factum pertinent, fideliter enarret: Quandoquidem vero nihil omnino celare clientes debent, sed advocatum suum apertò pectore secretorum suorum omnium conscium atque participem reddere, non poterit non hic insignis perfidiæ reus esse, si manifestare ea, & parum fido pectore effutire, haud vereatur. Namque sic prævaricationis crimen, gravissimum scilicet justitiæ impedimentum, committitur ab Advocato, si non solum secretorum propalator, sed etiã proditor ipsius causæ fuerit, multo magis, si parti adversæ simul a confisus sit. Merito hinc XII. Tabb. Legibus cautum fuit: *Patronus, si clienti fraudem faxit, sacer esto.* Sacer autem hic idem est quod execrandus, ut probat Ziegl. in *Rabul. cap. 25. §. 12.*

Non minima etiam causa est neccendi moras litium, quando advocati plura causarum patrocinia, ex nimia avaritia suscipiunt, quae tamen ob multitudinem sufficienter praestare non possunt, unde lites cum maximis clientum incommodis producere coguntur, non sine remora injustitia: cum enim ad causas susceptas rite pertractandas adstringantur, non deberent operam suam prioribus clientibus subducere, & posteriorum negotia aliis committere. Haec quoque referendum est improbum pactum de quota lites, quando scilicet causidicus suscepta lite, societatem futuri emolumentum si paciscitur, uti loquitur Ulpianus *in L. 1. §. 12. ff. de extraord. cognit.* Idem reprobatur in jure nostro. *L. 53. ff. de pactis L. 7. ff. mand. L. 5. Cod. de posul.*

XXI
In causa praeterea materiali haerent obstacula, dum militatudo litium efficit, ut justitia, prout convenit, administrari non possit. Quanquam enim jure naturali nemo, nec in minimo sit ledendus, & suum cuique, etiam modicum, tribuendum, saepe tamen Leges humanae, supposita malitia humana, laesiones permittunt, & justitia administrationem recte denegant. Nimirum a Deo Respublica & ejus incolumitas, tanquam bonum aliquod universale, Superioribus commissum est, quod unique preferendum est particulari. Quando ergo contingit, & utrumque simul servari non possit, sed unius jactura sit facienda, potius illud servandum, hoc patienter dimittendum. Contingeret autem illud pessumdari, si cuilibet privato, ob quamlibet circumstantiam, & ex qualibet causa, etiam minima, administraretur justitia. Nam sic tanta excresceret litium moles, ut omnes iudices non sufficerent

cerent eis cognoscendis & determinandis, omnes civitates, omnes domus &c. arderent litibus; & quia per ejusmodi jurgia hominum animi incenduntur odio & rancore, atque alia gravissima incommoda inde oriuntur, quæ recenseret, Carpz. *Part. 1. const. 1. def. 9.* non potest non Republicæ detrimentum inferri ex multitudine litium. Hinc non inique permittuntur in jure nostro læsiones in contractibus, usque ad dimidium justii pretii, nec dantur actiones contra tales: & recte Carpz. *alleg. loc.* statuit, ob rem modicam litigantes a judiciis repellendos, atque poena arbitraria illos esse coercendos, ut alii sic perterriti, abstineant. Quod tamen cum grano salis accipiendum; nam ad eos, qui ex modicis salariis vitam sustentant, hoc non pertinet, quoniam judex his casibus tenetur sola veritate inspecta, de simplici & plano procedere. *arg. L. 1. §. 1. §. 2. ff. de extraord. cognit.*

§. XXII.

Quæritur autem, an talis lex permittens læsionem, nec actionem concedens, sed eam manifeste denegans, sit justa? eadem quæstio est de judice, ob modicam rem, litigantes a judicio repellente: Viderur quod non: cum secundum *can. 2. disp. 4.* Lex debeat esse justa, honesta, possibilibus, secundum naturam, utilis &c. nunc autem talis lex non videtur honesta, utpote contra jus naturæ, nec utilis, quia permittit læsionem. Respondeo autem cum *Zoef. ad Tit. ff. de LL. num. 7.* omnino justam esse talem legem, & judicem, ob rem modicam litigantes repellentem non esse iniquum. Ratio, quia materia sive objectum hujus legis, non est opus malum, sed permissio operis mali, quod bonum fieri potest, ex fine & intentione, scilicet sa-

E

lute

lute Reipublicæ. Actus autem malus, ut talis, non est ob-
jectum legis. Et commune brocardicum hæcenus non
eversum, etiam hic obtinet, nimirum, ad evitanda majoi-
ra mala, minora esse permittenda. Probat insuper Zæf.
alleg. lac. hanc sententiam ex jure divino, *Mattb. liq.* ubi
libellus repudii a Deo fuit permissus, ob duritiem cordis
Judæorum

§. XXIII. *de app. audifert*
Quandoque tanta invalefcit litium multitudo, ut ju-
dex omnibus dirimendis impar sit, & quia ad Cameram
imperialem ex toto fere Imperio lites confluunt, mirum
non est, multitudinem hanc expeditioni plurimum obef-
fe. Hanc igitur inter causas refero, quare in dicta came-
ra lites diutissime durent: quamdiu enim aliquando du-
raverint, poterit videri ex *Carpz. Part. 1. Const. 1. def. 1.*
Scilicet dictus litigiorum numerus longe superat numerum
& vires Assessorum, ut omnibus celeriter expediendis ha-
biles non sint, qua de re jam pridem a Præfide & Assesso-
ribus Camerae querela mota fuit, uti videre est ex literis
humillimis, pro supplendo numero Assessorum Camerae
& augendis salariis ad Cæsaream Majestatem & Collegium
Imperii Statuum Ratisb. missis de dato *Wetzlar d. 30. Jan.*
nec non *3. & 5. Martii anni currentis* in quibus inter alia
hæc leguntur verba: Nun würde zur Beförderung der
Justiz und der täglich sich häuffenden Gerichts-Hän-
del allerdings und förderist höchstnöthig seyn/die Zahl
derer Assessoren zuehmlich zu erhöhen / in massen es of-
fenbahr und ich der Cammer-Richter von Zeit meines
geführten Amtes bezeugen kan / daß der Sachen so-
viel meistentheils sehr wichtig und schwer / der Par-
theyen

theyen allerhand Standes / Hoher / Mittelmäßiger /
 Niedriger / auch Armer / so eine grosse Menge / der
 Uberlauff täglich so häufig / darinnen sie auch ihrer
 Noht nach nicht zu verdienen / das / wo anzufangen /
 und was auszusehen sey / fast nicht abzusehen und
 man den Mangel der Justiz-Administration, auch die
 Wahrheit des öftters hörenden Vorwurffs, daß die
 Cammeral-Processse keinen Ausgang gewinnen / selbst
 erkennen / aber bey Wenigkeit derer Assessoren und Ar-
 beiter die Remedrung nicht verschaffen kan / sondern
 nur beseuffen muß &c. & porro: Ohne vermehrung
 der Assessoren sind die Justiz-Geschäfte der Gebühr
 nach zu bestreiten schlechter dings ohnmöglich / und
 vermag ich, der Cammer-Richter bey denen jährlich
 über 500. neuerwachsenen Processen / und denen noch
 ohnerdortert liegenden etlich tausenden / meiner Obli-
 genheit und dem von Ew. Kaysrl. Maj. zu mir al-
 lergnädigst geschöpfften Vertrauen / wie Ich es wol
 wünschete / kein sattsames Genügen thun. &c. Ex
 quibus nunc satis apparet, quod ipsi Cammerale; statentur,
 litium multitudinem & paucitatem Assessorum esse mag-
 num obstaculum justitiæ. De quo jam ante centum an-
 nos conquestus est Nobil. Feudista, Rosenthal. in Tr. de
 Feud. cap. 10. conclus. 43. n. 139. Et loquitur VVinter in suo
 Partenio litigioso. lib. 1. cap. 16. num. 4 §. 5. de judicio Ca-
 merali fere iisdem in terminis, quando scribit: *Quamvis ve-
 ro hoc judicium sit perfectissimum, justitiæ lumen & Colu-
 men, Asylum collitigantium oppressorum, domestica discipli-
 na, legum, morum, totiusque Reipubl. pr. pugnaculum & in-
 corruptissimum judicium Imperii dicasterium, quod cum nobi-*
 E 2 *lissi-*

lissimis Gallia, Hispanie Parliamentis, totaque Italia Rota certare possit, unde & inferioribus Judiciis inslar speculi ad dirigendam justitiae normam atque formam proponitur. Depu-
 put. Abschied de anno 1600. zu Speyer s. diereil. Tamen hoc nostro malitioso seculo, omnibus Germaniae admodum litigiosa litibus atque malitiis coercendis non est sufficiens, quidquid etiam dicat Matib. Steph. lib. 2. de jurid. p. 1. c. 1. memb. 2. num. 183. Vix audendos esse qui pretendant Cameram Imperii esse impari litibus Germaniae dirimendis & decidendis. Ipsi enim Camerales fatentur, litium multitudinem esse causam ut L. properandum. 13. Cod. de judic. ibidem servari non possit. Test. Gail. 1. Obs. 141. num. 7. Sed optandum foret, ut praeter hoc, non darentur adhuc alia obstacula justitiae in Camera: praecit. V Vinter in suo part. litig. alleg. cap. 16. narrat adhuc multa alia, quo lectorem benevolam remitto. Imperator equidem gloriosissima memoriae augustissimus Josephus. I. non parum cura impendit, ad ejusmodi obstacula justitiae Camerae medio tollenda, uti videre est aus den Cammer-Visitations Abschiede de anno 1717. An autem intentioni Caesaris jam sit satisfactum, de eo adhuc dubitant omnes.

¶ Cum Leges, quae casibus, pro quibus latae, & similibus applicari debent L. 12. cod. de LL. & Const. finitae sint, facta vero infinita, & circumstantiae mire variant, facile contingit, ut factum adeo perplexum occurrat, cui jus commode applicari non posse videatur, atque ira jus dicentem dubium reddat, multis disputationibus ansam praebet, & diversas faciat proferri sententias, praesertim in nostro imperio, in quo tot diversa vigent jura, vid. supra. §. 3.

§. XXV.

— *mi sup. J. ob. s. XXV.*

Ex ipsa quoque Judiciorum forma obstacula atque impedimenta justitiæ proveniunt, quando modus procedendi est confusus, vel ita constitutus, ut inde protelationes litium fluant. Quod fit quando (1.) a judice incausis litigiosis, amicabilis compositio omittitur, qua tamen magno pere ad abbreviendas lites conducit, Imo in *Reces. Imp. novis.* omnibus judicibus inculcatur. *vid. §. no. ubi sequentia leguntur* Zweytens soll der Richter erster Instanz die Partheyen / in zweiffelhaften Sachen nicht allein vor angefangenen Rechtsstand und *litis contestation*, sondern auch *in quacunque parte judicii*, durch alle diehnlische Mittel und Wege / auch schiedliche Erinnerungen in Güte von einander zusezen / und hiedurch alle Weiltänfftige / kostbahrl. Rechtsfertigungen zu verhüten sich beleißigen &c. At hæc amicabilis compositio apud avoros judices est rara herba; hinc der Autor des lustigen Juristen pag. *mibi 345.* valde eleganter ait. die güliche Beylegung / ist bey solchen auf Geschenke und Gaben sehenden Richter nicht beband / sondern es muß viel mehr alles / auch was von keiner *Importance* ist / zum ordentlichen *Process* verwiesen werden / damit es nur *Sportela* und Geschenke geben möge. Wann den schon eine Sache nach verlauff vieler Jahre endlich ihre Endschaft erreicht / so will doch kein Bescheid oder Urtheil erfolgen bevor der Arme *Litigant* dem Richter die Lashmen Hände geschmieret hat / daß er die Feder zu Abfassung des Bescheides möge halten können &c. (2.) Quando citatio non rite concipitur: nam hoc etiam apertissimum est remedium protelandi litem, & ut alia omit-

tam, remoratur valde processum, quando scil. quis simpliciter citatur in iudicium, non sufficienter expressa causa. Nam tunc non tenetur Reus, utpote imparatus & vestigio respondere, sed petere & impetrare potest dilationem deliberatoriam, cum æquissimum sit, ut prius se informet, cedere ne velit, an contendere, *arg. L. 1. pr. §. 1. ff. de edend.* (3) Quando nimis ampla vel frequentet conceduntur dilationes & multiplicantur feriæ; cum enim feriæ nihil aliud sint, quam dies judicialibus actibus vacui. *L. 9. ff. de fer. & ad aliud quid agendum destinati. v. g. ad cultum divinum. L. ult. Cod. de feriis. c. fin. X. eod. vel ad hominum necessitatem, ut messem, vel vindemias, eod. cap. in fin. vel ad utilitatem, ut nundinas peragendas, L. un. Cod. de Commerc. vel ad aliam rem insignem celebrandam, L. 26. ff. §. 7. ex quib. caus. maj. nullo horum urgente, sine ratione conceduntur feriæ vel dilationes, cum tamen lites non prorogari, sed expediri deceat. *alleg. cap. in pr. L. 12. in pr. Cod. de judic.* (4) Ratione exceptionum, tam dilatoriarum, quam peremptoriarum, procrastinantur lites, quando plures & diversas, diverso tempore, & successive opponere permittitur, quod quidem iure civili licuit, *per L. 5. §. 8. ff. de except. L. 20. §. 42. ff. de R. J. quippe quæ leges omnes generaliter loquuntur vid. Struv. S. J. C. Ex. 46. ib. 7. ex quo sequitur, quod Reus una exceptione remota ad alteram confugiens, longissime litem protrahere potuerit, & litigatores sæpe triginta, quadraginta & pluribus annis sine interitu litis in exceptionibus fuerint versati. Carpz. p. 1. C. 3. def. 1. num. 2. Huc pertinet, quando litigantium, & Advocatorum luxuries non coercentur intra certos terminos, sed conceditur excipendi, repli-**

plicandi, dupliandi, triplicandi, quadruplicandi & ulterius altercandi disputandique licentia. Et præsertim id hodie fieri solet in scriptis, in quibus prudentiam, & eruditionem ostentare volentes, multitudinem allegatorum cumulant, semel dicta sapius repetunt, quod non modo nauseam Judici legenti creat, sed etiam onerat clientes, dum viso longo verborum & scriptorum apparatu, facilius inducuntur ad larga honoraria Advocatis solvenda. Non quidem prohibendi sunt Advocati allegationes jurium proferre, modo id modice fiat, *Goslarische Canzley-Ordnung de anno 1655. §. 23.* sufficit enim una, vel altera, in causa, quæ difficilioris est cognitionis. *Carpz. p. 1. C. 1. def. 4.* (5) Etiam in ipsa litis contestatione hæret vitium, quando hæc generatim concipitur, v. g. nego narrata, prout narrantur, non addita speciali expressione punctorum, quæ negantur, ubi novis tunc opus est positionibus, ad eliciendam specialem confessionem vel negationem, ut ita actor sit certus quid probandum sit nec ne, atque sic lis protrahitur. (6) Obstaculum Justitiæ injicitur in probationibus, quando scilicet litigantibus libere licet vagari, mox ad testes & instrumenta, mox ad juramenti delationem, recurrere, ita, ut multo tempore in probationibus consumpto, iis deficientibus ad religionem conveletur, id quod jure civili etiam erat concessum *L. 11. Cod. de jurjur.* Qua Lege etiam permissum est, prius juramentum inferre, postea, mutata voluntate ad probationes confugere modo id fiat ante litis contestationem, qua ratione processus sine dubio nimium protelatur (7) Gravissime circa formam processus peccatur, quando in proc. inquisit. (Uti Goslarix usu servatur,) Advocato fisci permittitur, vel potius
per

per decretum injungitur, ut defensiones inquisiti refutet. vid. Ludovici *Annot. ad Constit. Carol. V. artic. 73.* ubi ita inquit: *Queritur hic, utrum etiam in processu inquisitorio Judex defensionem a reo oblatam ex officio refutare possit? R. sp. Quod quamvis sepe ab imperitis judicibus fiat, Legibus tamen neutiquam est consentaneum: Inquisitus enim, licet contra acta aliquid asserat, eo ipso tamen nihil efficere poterit, quamvis a judice, non rejiciatur. Quam sententiam laudatus Jctus reperit in der Einleit. zum Weins. Proc. Cap. 4. S. 8.* Sed quid dicam? non solum Goslarie in processu inquisitorio contra juris ordinem servatur, verum etiam Fiscali permittitur, vel potius per decretum injungitur, ut ultimam positionem contra defensionem rei actis opponat, pro ut mihi ante tres annos reum aliquem furti insimulatum defendenti, contigit. Et licet omnia ad hunc casum spectantia jura, in scriptis proposuerim, nihil tamen hæc omnia effecerunt, sed in curia responsum fuit, quod hoc ibidem sit consuetudinis. Ast sane iniqua consuetudo, quæ nulla ratione nititur, sed potius omni juri contrariatur. Nam sicut in civilibus reo semper ultima positio competit, quanto minus Inquisito in criminalibus recessus ultimus denegari potest, quoniam id favor defensionis, qui utique magnus in jure habetur, l. 125. D. R. 7. postulat, vid. Guazzinus & Granzius *de defenf. Inquisitorum* ut & D. Leiferi *Diff. de odio Advocatorum Fisci merito atque immerito* in *Ord. Cam. P. 3. c. 15. § seqq.* Imo iniquum esset, reo auferre facultatem ulteriorem semet defendendi, quod ipsum jus naturæ prohibet, ut notant DDes *ad L. 12. ff. de dol. mal. § met. except.* Ponamus autem, inquisito facultatem se defendendi per ultimam positionem Advocati Fisci

fci

sci non auferri, tamen per hoc processus retardatur, & carceris molestia prolongantur, quod omnino æquitati & justitiæ contrariatur. (8) Non minima quoque litium fovendarum causa est, & justitiæ obstat, quod nostro seculo in animam alterius juretur, cum tamen jusjurandum ad ipsum tantum qui jurat, pertineat. Propter grave enim periculum perjurii receptum est in jure nostro, ut nemo juret alterius nomine, quamvis moribus nostris aliud pessime sit receptum. Hub. Giph. *ad L. 39. §. 1. n. 15. de procurat. L. 4. §. 34. de jurejurando.* Litigator namque principalis melius causæ veritatem scire, magis ex conscientia jurare, minusque pejerare præsumitur, quam procurator: ille de lite propria, hic aliena jurat. Obrecht. *de jur. Calum. c. 6. n. 20.* (9) Porro circa executionem sententiæ adhuc notandum, quod justitia non recte administratur, quando judex eam retardat, cum tamen justitia majorem partem in executione consistat. *Rul. de Commiss. lib. 2. c. 20. n. 3.* Denique etiam (10) gravissimus abusus leutationis, appellationis, & similium remediorum suspensivorum facit, ut haud raro naufragium patiatur justitia. Nulla enim tam sancta & justa pronunciari a judice inferiore potest sententia, quam perversi causidici non ut injustam & iniquam pessime proscindant, multisque cavillationibus pervertere studeant. Atque peccatur etiam interdum hoc nomine, quod vel ex affectu erga appellantem, vel odio erga judicem a quo, appellationes maxime frivola recipiantur, vel ipse judex inferior leutationem sine causa admittat. Sane, qui non gravatus appellat, is aut gravare intendit, aut tempus redimere studet; non debet autem appellatio esse suffugium cavillationum, sed re-

fugium gravatorum. vid. *Vvinther in Parth. litig. p. 2. cap. 14.* Accedit & hoc, quod per temerarias istas & moratorias frustrationes violetur obedientia superiori debita, impediatur juris executio & justitiæ cursus, injuria fiat judici, cujus sententia sine justa ratione reprehenditur, itemque adversario, cui non redditur quod suum est; injuria denique ipsi judici superiori, qui sine justa causa interpellatur. His igitur tot ac tantis delictis concurrentibus, recte exasperatur pœna in delinquentes, secundum *Rec. Imp. de anno 1654. §. 120. Conf. Textor. & Ludolph. Hugon. Diff. de abusu appellat. tollend.*

§. XXVI.

Causa finalis dictorum obstaculorum ex parte Judicis barattarii, & improborum Advocatorum est, ut marcupia sua farciant. Idem est finis eorum, qui officia ineptis hominibus vendunt. Ex parte eorum, qui inidoneos consanguineos ad officia promovent, intentio est, ut familia, non *Reipubl.* prospiciant: quo & tendit judex ex amicitia, favore &c. judicans. Imperitorum finis est, ut sacrosanctæ justitiæ administrationem convertant in intempestivum acquirendi modum. Non quidem invidendum est Advocato lucrum, quod intendit & honor; finis tamen principalis & internus justitiæ non est intervertendus.

§. XXVII.

Effectus obstaculorum justitiæ quod attinet, ii varii sunt, pro illorum varietate. Imprimis enim, si considero obscuritatem, multitudinem & varietatem legum, statutorum, aut consuetudinum, animo occurrit, quod licet una sit justitia, nec eadem actio simul justa & injusta esse possit, contrarias tamen sequi sententias necesse sit, pro

pro diversa legum interpretatione, quam sequuntur iudices, vel Assessores scabinatum atque collegiorum juridicorum. Unde enim est, quod dicasteria plura in eadem universitate, diversa & sibi in contraria ad consultationes edant responsa? nisi ex diversa legum & jurium interpretatione: Carpz. p. 4. C. 19. def. 13. & C. 47. def. 13. Quia igitur Serenissimus Saxonix Elector juri civili dubio & incerto, in multis casibus lucem affudit claritatis, ut ex Carpz. definitionibus forensibus patet, sequitur inde, in iis locis, in quibus jus Saxonicum non obtinet, multo majorem esse difficultatem. Hæc etiam causa fuit tot relationum de casibus dubiis ad Principem, vel alium superiorem, ut Præfectum Prætorio Nov. 5. c. 1. vel Præsidentem Provinciæ, L. 79. §. 1. ff. de judic. olim factorum, de quibus est totus tit. Cod. de relat. quibus de jure dubio, non de facto, Superiores consulebantur alleg. L. 79. §. 1. a iudicibus inferioribus dubitantibus, quomodo jus in proposito casu esset dicendum. Diversa igitur jura in Imperio nostro recepta, causari diversitatem sententiarum, constat illis, qui norunt, diversas causas diversos producere effectus.

§. XXVIII.

Quis sit effectus improbi & avari iudicis pro pecunia judicantis, partim videre licet ex §. 6. & 7. Hic præterea notare placet, quod sententia pro pecunia a iudice prolata, sit ipso jure nulla, sive tendat contra jus constitutionis, quia iudex jus majorum autoritate constitutum, mutare non potest. Perez. ad Tit. Cod. quand. prov. non est necesse. n. 4. sive contra jus partis prolata, cum sit a iudice pro mercede data, merces autem nulla est rei inestimabilis. Perez. ad Tit. Cod. de pæn. jud. qui mal. judic. n. 2.

Eadem ratio etiam annullat sententiam æquam, & obtinet iste effectus, non modo quando datum est pretium a manu, sive hoc in pecunia, sive qualibet alia re consistat, juxta *L. 5. L. 122. § 178. de V. sig.* sed et si munus a lingua judex acceperit, puta si sententiam in favorem partis proferat, ut hæc pro illo apud Patronum intercedat, vel ut judex laudem inde ferat, nam etiam sic gratis non dat, quod gratis dare debebat. Item si munus ab obsequio intervenerit, scilicet servitium vel famulatus exhibendus, ut ejus intuitu sententia feratur. *arg. Can. sunt nonnulli. 114. Caus. 1. Qv. 1.* Eundem consequitur effectum sententia, quando judex consanguinitatis, affinitatis, vel alterius cujusdam favore sententiam pronunciat. Præterea judex tale quid perpetrans efficitur infamis, & in solidam litis estimationem parti, quam læsit, tenetur. *L. ult. C. de pen. jud. qui male judic.* quin & Justinianus in *Novella 124. cap. 2.* constituit, ut judex pecunia corruptus quam eo nomine accepit, triplum, & ejus, cujus promissio facta, duplum præstet, cingulo dignitatis insuper amisso: quod itidem constitutum invenimus In der *Cammer-Visitation* de anno 1713. §. 46. per verba: *Wosserne sich aber dennoch jemand so weit vergehen und sein Gewissen und Ehre dermassen vergeffen würde / daß er vor sich selbst (oder durch die Seinigen mit seinen Wissen) würckl. Geschenke annehme / oder sich etwas versprechen liesse / derselbe soll / wenn Er dessen überführt worden / nicht allein zu dreysfacher Erstattung des empfangenen / und zweyfacher Erlegung des versprochenen / zu des Eisci Nutzen / angehalten / sondern auch mit unverweilter Entsetzung seines Ampts*

Ambts angesehen werden / und seiner Ehren verlustiget seyn &c.

§. XXIX.

Cum ante dixerim, sententiam pretio redemptam esse nullam, sequitur inde, quod iudex pecuniam, quam pro sententia accepit, in conscientia restituere teneatur; siquidem ex nulla vel ex turpi causa eam tenet: est enim tale commercium nullum, nemo autem alterius rem sine iusta causa & titulo retinere potest. Unde recte damnatur illa cujusdam moralistæ sententia, stauentis, judicem pecunia corruptum & iniuste judicantem, non teneri restituere accepta, quia iniustitiam vendere non prohibetur, sed justitiam. Respondeo enim, qui justam sententiam pro pretio dicere prohibetur, multo magis injustam pronuntiare vetatur, quoniam iudici gratis judicare simpliciter præceptum est. Non enim licet iudici vendere justum iudicium, etsi licet aduocato vendere justum patrocinium, & jurisconsulto rectum consilium, ut ait Augustinus *can. 71. Caus. XI. q. 3.* Sed cui restitutio aris erit facienda? Non danti, utpote qui non minus male egit ac iudex accipiens, licet dederit, ut in bona causa pro se sententia feratur; suspicantur enim jura etiam hoc in casu corruptionem *L. 2. §. 2. ff. de cond. ob turp. caus. & vix potest dans non habere animum corrumpendi, ut hinc & dans, & accipiens crimen contrahant, adeoque dantem jura rectissime puniunt amissione ejus quod dedit d. §. 2. in fin. imo & totius causæ, L. 1. Cod. de pœn. jud. qui mal. judic.* Est profecto res mali exempli, si iudex in bona etiam causa quid acceperit, atque sic sententiam reddat venalem *Can. 15. Caus. 14. Q. 5. & cit. Can. 71. Caus. 11. Q. 3.*

& animi iudicium ad corruptelam inelinentur. *V*Vesenbec. equidem in *Parat. ff. d. cond. ob turp. n. 3.* hoc in casu danti concedit conditionem; verum obstat illi *l. 2. §. 2. d. t.* veluti notat Hahn. *ad VVesenb. d. t. n. 3.* Nec obijci potest, quod is qui dedit, involuntarie dederit ad redimendam injustam vexationem, negatur enim quod dans involuntarie dederit, cum ipse potius constringat iudicem sponte dando, ut pro se pronunciet. Neque causa dantis propterea bona est, quod ille hoc existimet, sed nihilominus potest esse injusta. Hahn. *ad VVesenb. cit. loc.* ubi prædicta etiam vera esse statuit, si tertius iudici dedit in hunc finem, ut alteri jus tribuatur. His ergo positis restat, ut Fisco tribuamus ea, quæ iudex turpiter accepit, quia adest delictum & turpe lucrum, qualia lucra regulariter fisco vindicantur, non enim æquum est, ut quis scelere suo ditetur,

§. XXX.

Quando iudex ex ignorantia facti male iudicat, id est, antequam in facto sufficienter informetur, sententia itidem est nulla, ut supra dictum: ut & si partes quidem audivit, sed ex imperitia contra jus constitutionis pronunciat, ex ratione §. *proced. data*: Contra jus partis vero prolata sententia non quidem est nulla, quia publice interest, non convelli rerum iudicarum auctoritatem *L. 65. §. 2. ff. ad SCt. Trebell. Perez. Tit. Cod. de pun. jud. mal. iudic. n. 1.* Iudex tamen litem suam facit, id est, perinde habetur, ac si sua lis esset, & ei, cuius interest, in tantum tenetur, in quantum pro ratione erroris admissi æquum religioni iudicantis videbitur, non tamen infamia notatur, quia hoc casu dolo caret. *Perez. alleg. loc.*

§. XXXI.

§. XXXI.

Quanta mala redemptio officiorum publicorum jurisdictionalium inferat Reipublicæ, per se consideranti patet ex §. II. Effectum vero malorum Advocatorum qui scire cupit, adeat Ccrpz. P. I. C. I. def. 18. qui ab iis totas civitates litium ignibus incendi, & conflagrari dicit: Ideo Ferdinandus Advocatos non misisse in Indiam dicitur, ne litium semina eo mitteret. vid. Diss. Arnold Mauriti Holtermanni de *Nequitia Advocatorum*. Quod attinet imperitiam Advocatorum, notandum est, quod hi confundant lites, & protrahant in multos sæpe annos, quæ optime una hora componi potuissent. Carpz. *alleg. loc.*

§. XXXII.

Effectus obstaculorum ex causa materiali & formali descendendum unus est, nimirum protractio litium, vel justitiæ interceptio, ut ex superioribus & sequentibus liquet. De causa finali jam supra actum fuit, adeoque transeo ad contraria.

§. XXXIII.

Sunt autem contraria illa media, quibus jam dicta obstacula tolluntur. De jure civili adversus obscuritatem LL. promptum erat remedium, scil. relatio; sed quia postea Justinianus animadvertit, per eas justitiæ remoras poni, novissimo jure relationis istiusmodi usum sustulit, jubens, ne judex amplius referat ad Principem, sed proprio Marte causam examinet, & quod ipsi justum legitimumque videtur, decernat: quia si alteruter litantium ea decisione se lædi existimet, facile poterit ad provocationis remedium confugere, vel si id non faciat, videtur sententi-

am approbare, quæ & exemptioni mandanda est. Nov. 125. c. 1. & Auth. Novo jure. C. d. relat.

§. XXXIV.

Unde quaritur: an post dictam Novellam penitus sublatum sit jus relationum. Perez. ad Tit. Cod. de relat. n. 6. inquit; moribus locorum quorundam id adhuc juris esse, ut in pagis & oppidis minoribus, iudex eorum locorum ad magistratum urbis majoris acta remittat, ut is examinatis ipsius causæ meritis, iudicem inferiorem instruat, doceatque, qualiter & quomodo sententiam ferre debeat. Alii putant, hoc jus omnino sublatum esse: Alii hoc negant, & tunc demum prohiberi statuunt, quando iudices se labore exonerare, vel odium evitare cupientes, causam ad Principem referre præsumunt; Quam sententiam probabiliorem existimo, dum causam finalem alleg. Nov. 125. in præst. inspicio; quæ hæc est: *Ne scilicet dilationes negotii ex hoc fiant, & aliud rursus examinationis principium accipiant.* Ubi supponit Imperator, causam in facto non sufficienter fuisse examinatam. Et profecto non potuit Imperator iudicem obligare ad sententiam ferendam, quando plane examinato negotio, ejus iudicium dubio suspensum est, quale jus in negotio applicare debeat, intellectus enim non satis instructus non recipit imperium. Quare sic concludo, quando Iudex in facto dubius est, non licet referre ad Principem, alleg. Nov. quando autem de jure dubitat, permittitur utique erit ratio, ob dictam rationem. De eo autem prorsus non ambigo, quod, si extra litem iudex de jure dubitet, quid in casibus contingentibus sit pronuncianum, possit a Principe authenticam petere interpretationem. Sed numquid pro-

protelatur lis, quando hac pendente refertur ad principem? Resp. secundum proposita negando, id enim pro remora accipi non debet, quod causæ necessitas exigit. Cæterum, diversæ a jam dictis sunt relationes hodie utilitatissimæ, quibus iudices inferiores, post sententiam latam, a qua appellatum est, referunt ad Superiorem, se appellationem interpositam recepisse, vel rejecisse & quare id factum fuerit. Struv. *Synt. J. C. exc. so. th. 5.* Verum adhuc aliud justitiæ investigandæ remedium hodie introductum est, scilicet transmissio actorum ad collegium juridicum: melius enim invenitur, quod a pluribus quaeritur. Et hæc transmissio in nostro Imperio per *Ord. Carol. artic. fin.* in causis criminalibus absolutæ videtur esse necessitatis: Quamvis non sine causa ab hoc recedat Exc. Dn. Böhmerus in *Introduct. ad jus Digest. Tit. de questionibus. §. 21.* quando inquit: *Non tamen præcisè necessariū est, desuper Jctos extraneos consulere, uti nec tunc, quando sententia definitiva ferenda. Quamvis enim in Carolina sanctione quinquagesies septies hoc inculcatur, id tamen pro ratione temporis intelligendum, ubi criminalia judicia non erant tot Assessoribus & eruditis viris stipata, uti hodie in plurimis judiciis.* In iis itaque ubi adhuc Assessorum cōpia deficit, uti in plerisque civitatū & Nobilium judiciis, aliud dicendum.

§. XXXV.

Contra multitudinem legum in Germania petatur remedium ex Disp. Dn. Engelbrecht *de causis impediti hæctenus felicitæ successus tentata in Germania emendationis administrationis justitiæ & Exc. Dn. Thomasi Diss. de emendatione administrationis justitiæ.*

G

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Contra Judicis & Advocatorum iniquitatem præfentissimum est antidotum, si muneris sui exactam habeant notitiam, & vivacem memoriam, cogitent se Dei judicium exercere sepositis omnibus finistris affectibus, in solum Deum & justitiam respicientes, id quod Justinianus optime ordinavit in *L. 14. Cod. de judic.* præcipiens, *ut omnes judices, romani juris disceptatores, non aliter litium primordium accipiant, nisi prius ante sedem judicialem sacrosanctæ deponantur scripturæ, & hæc permaneant non solum in principio litis, sed etiam in omnibus cognitionibus usque ad ipsum terminum, & definitivæ sententiæ recitationem:* & quidem causam finalem ibi hanc addit Justinianus: *Sic etenim attendentes ad sacras scripturas, & DEI præsentia consecrati, ex majori præsidio lites diriment, scituri, quod non magis alios judicant, quam ipsi judicantur, cum etiam ipsis magis, quam partibus, terribile judicium est: siquidem litigatores sub hominibus, ipsi autem Deo inspectore adhibito, causas proferunt trutinandas.* Quæ constitutio utinam hodie observaretur, forte judices, Advocati, Procuratores & ipsi litigantes Deum intuentes, ab avaritia, technis, & aliis justitiæ obstaculis abstinerent; Verum quia maleferiatos homines Dei memoria a peccatis non deterret, pœnis sensum illorum affici, & hoc modo peccandi prurium extinguendum deberet. Judicibus sane barrataris in *LL. XII. Tab.* prælituta erat pœna gladii, Textus enim ita sonat: *Judicem arbitrumve jure datum, qui ob rem dicendam accepisse pecuniam convictus erit, capite punito.* vid. *Rittersh. in Comment. ad LL. XII. Tab. Class. 2. c. 5.* Optandum igitur foret, ut hæc pœna adhuc hodie in usu foret,

ret, quo tales iudices (qui fere Athei dici merentur) saltem metu temporalis supplicii ab istiusmodi delictis abhorere discerent. Idque non iniuste; quoniam talis iudex non melioris conditionis habendus est quam fur, imo potius peioris, vid. Autor des lustigen Juristen qui pag. m. 349. ita scribit. Und selbst der Richter / welcher sich solcher Gestalt bestechen läßt / begehret nicht allein einen schädlichen Meyn-Eid / indem er bey dem Antritt seiner Bedienung / auf die Gerechtigkeit und deren Handhabung / auch der Annehmung der Beschenke sich zu entäußern geschworen hat / sondern auch einen unverantwortlichen Diebstahl, in Betracht er der einen Partheye dasjenige entziehet und abspricht / was derselben von Gott und Rechtswegen zukömmt &c. Idcirco Xenocrates, dum furem aliquem ad patibulum ductum vidit, non in congrue dixit, quod magni FURES, minores morte damarent. Arnica. doct. polit. C. 15. p. m. 155. Quapropter Leges adversus tales iudices, pœnam potius exasperare, quam mitigare deberent, nec justitiæ adversaretur, si illi pœna laquei, tanquam fures, punirentur: quoniam non solum Reipublicæ interest, ut civitas malis hominibus purgata, pacata atque quieta maneat, Ulp. in L. 13. pr. ff. de offic. praesid. & Paul. in L. 3. ff. eod. sed & ut pœna unius sit metus multorum. L. 1. Cod. ad L. Jul. repet.

§. XXXVII.

Inveniuntur enim hodie iudices adeo inverecundi, ut, postquam favorabilem sententiam pro eo, qui pecuniam promisit, pronunciaverint, per famulum suum gratulentur

promissori suo, de sententia ista, in memoriam ipsi revo-
cantes promissum, ut scilicet illud præstetur, quasi dicant;

Ich gratulire dir zu diesen Bescheid/

Bringe mir aber das versprochene in der Zeit.

Optimum igitur expediens esset, si unusquisque Principum consilium Jethronis sequeretur *Exod. XIX.* daß sie sich umsehen unter alle ihren Volk / nach redlichen Leuten / die Gott fürchten / wahrhaftig / und dem Geitz feind wären & jurisdictionem committerent eruditus atque per usum quotidianum approbatus, exemplo Gallia, in qua Reip. per regiam potestatem prospectum est, ut domini jurisdictionales iudices habeant peritos, saltem Licentiatos, aut Baccalaureos in jure, sunt verba Tholof. *Lib. 4. de Republ. c. 6. n. 11.* Quod utinam in omnibus Germaniæ provinciis fieret, nec directores justitiæ grossioris Minerva adhiberentur, sic enim non tantum licitium multitudo, nec tot intricati existerent processus. Justitiæ quippe minister justus est & fidelis, perpetua virtute nititur, verus absque fuco, idem ipsa absens, qui præfens, bonis favet, malos castigat, calumnias averfatur, NUGAS & mendacia fugit, quin nec detractoribus aures præbet, vel facile credit, cum singulis quiete vivit, in concordia & pace, suo contentus, honoribus vel divitiis non inhiat, justam & modestam vitam agit, in DEBITIS SOLVENDIS non MOROSUS, contentionum & litium fugax. F. Cerial. *in Tr. de Conf. & Consiliar. not. 11.* Sed quia Principes, Ministris hanc curam relinquunt, idcirco sæpe inepti, improbi Phormiones, indocti, & rerum humanarum imperiti, in officiis publ. missello vulgo obtruduntur.

§. XXXVIII. Contra judicum præcipitantiam suppetit remedium Græcorum, qui, cum ad sententiam urgerentur, antequam de causa liqueret, respondebant, patres suos solem apud antipodes non vidisse, sed expectasse semper donec & ipsis oriretur, notante Carpz. p. 1. *Const. 26. def. 12. n. 3.*

§. XXXIX. Adversus judicem porro suspectum, inservit recusatio ejusdem, qui locum habebit (1) quando judex inimicus aut (2) adversarii amicus (3) sordidus (4) nimis meticulosus (5) Imperitus juris vel (6) hæres a colligante institutus est, item (7) si antea Advocatum in illa causa egit, aut (8) ejus filius adversæ partis patrocinium gerit, aut (9) ipse judex ejus commensalis.

§. XL. Contra cerebrinam æquitatem præmuniet se judex, si genuinam rationem legum investigaverit, eamque vel ex consuetudine, vel ex antiquitatibus petierit. Nam historiarum notitia, temporumque distinctio, bono & erudito Jurecto necessaria est, quod nec in jure divino interpretando alienum erit. vid. Zœf. *ad tit. ff. de O. J.*

§. XLI. Advocati hominum animos pervertentes, perjuriam fuadentes, ab amicabili compositione dehortantes, lites protelantes, technis utentes, in Republ. plane non sunt ferendi, vel certe cœercendi. Carpz. p. 1. *C. 1. def. 18.* De Advocatorum numero autem restringendo, & certo salario iis constituendo, non dicam, quia mihi hæc materia periculosa videtur, licet jam pridem tale remedium docti optaverint, quod tamen vix sperandum, Advocati vero,

qui jura non recte didicerunt, a foro sunt repellendi. Hinc in *Ord. polit. de anno 1612 tit. 3. §. besonders auch* / sapientissime constitutum est, ne admittantur Advocati, priusquam publicum testimonium suæ eruditionis in studio juris exhibuerint, vel aliter de illa fidem fecerint, vel etiam examen a præsidibus & Assessoribus judiciorum institutum subierint, *L. 11. §. 1. E. de Advoc. divers. judic.*

§. XLII.

Contra obstacula ex multitudine litium orta, non promptius est remedium, quam si de re modica litigantes a foro arceantur, secundum supra dicta. In imperiali quoque Camera jam pridem de medio hac in parte fuit deliberatum, sed non aliud inventum, quam ut Assessorum numerus, (uti ex allegatis Epistolis patet) augeatur, quod tamen hactenus executioni dari non potuit.

§. XLIII.

Denique ex forma processus resultantia obstacula tolli poterunt, quando accuratior & compendiosior introducatur procedendi modus. Et quidem, ne per citationem protrahatur lis, cavetur in *Rec. Imperii de anno 1654. §. 34.* ut tenor libelli inseratur citationi, id quod in Camera imperiali adeo necessarium est, ut aliter citatus comparere non teneatur, nec contumax dici possit. Stryk. in *Intr. ad pr. for. c. 4. §. 13.* quod utile esset in aliis judiciis etiam observari. Idem *Rec. de anno 1570. §. Demnach sollen die gewöhnl. Termine*, præcipit, ut omnes exceptiones una cum ipsa litis contestatione proponantur, vid. *Carpz. p. 1. C. 3. def. 13.* Ratione probationis jus saxonicum juri civili prævalet, dum susceptis probationibus, non datur recursus ad juramentum judiciale, illo enim jure ante litem contestatam, vel

vel præstitam guarandam juramentum est deferendum, postea namque non auditur actor, adeo, ut protestatio vel reservatio juramenti hoc casum nil operetur. Stryck *in Intr. ad pr. for. c. 20. §. 3.* Hæc de hac materia sufficient. Faxit Deus T. O. M. ut ea quæ in hac dissertatione inaugurali ex integro cordis affectu a me pro justitiæ promotione scripta sunt, non solum, Principes & civitatum gubernatores ad rectam, justitiæ administrationem permoveant, sed ut etiam unusquisque improbus & avarus tam Judex, quam Advocatus & Procurator, in posterum ab omni injustitia abstineat, & cogitet, quod tandem Christo Salvatore nostro, de cunctis impiis actionibus, in die extremo excellentissimas rationes reddere teneatur, atque perpendant, ea quæ Colonix in cœnobio Carthusianorum inscripta leguntur:

*Judicabit Judices, judex generalis,
Ibi nihil proderit dignitas Papalis,
Sive sit Episcopus, sive Cardinalis,
Reus condemnabitur, nec dicetur qualis.
Ibi nihil proderit quicquam allegare,
Neque quid excipere, neque replicare,
Nec ad Apostolicam sedem appellare,
Neque Codicillos Cesaris citare,
Reus condemnabitur, nec dicetur quare.
Cogitate miseri, quid & quales estis,
Quid in hoc judicio dicere potestis,
Quo nec locus Codici erit, nec Digestis.
Idem erit Dominus, Judex, Actor, Testis.*

Quos

Quos rythmos totidem versibus, mira ingenii felicitate & elegantia, germanice ita expressit Caspar Stiler, dictus der Spate/ Secretarius quondam secretioris consilii apud Duces Saxo-Vinarienses, postmodum Ducis Holsatia Consiliarius aulicus, in teutschen *Advocat. lib. 1. cap. 13. n. 2.*

Der gemeine Richter wird alle Richter richten/
Keines Pabstes Ausspruch mag dann die Sache schlicht-

ten/
Bischoff oder Cardinal gelten hier mit nichten/
Keiner der verbrochen hat / wird der Straff entlich-

ten.
Ganz vergeblich wirfst du daß dir ein Recht bedingen/
Einred / Antwort / Gegantwort nur umsonst vorbrin-

gen/
Krafftlos auf den Stuhl zu Rom mit Berufung drin-

gen/
So wird mit des Keyfers Recht dirs auch nicht ge-

lingen/
Keiner der verbrochen hat / wird Genad erzwingen.

Schänder / sinnet was Ihr seyd / wie Ihr euch bezeugen

Wollet vor des Richters Banck / mit der Red und

Schweigen /
Codex und Pandecten sind hier wie faule Fengen /

Denn der Herr wird dann zugleich Richten / Klagen /
Zeugen.

Cui Judici sit laus & gloria in æternum, atque in ejus no-

mine hujus Dissertationis.

FINIS.

Monſieur

La reſolution, que vous avez
priſe, mon cher Frere, d'
aspirer a la dignité Docto-
rale, me donne infiniment
de la joye, & l'amitié, qui a été entre
nous depuis long tems, m'oblige de vous
en faire mon Compliment. Je loue le
deſſein, que vous avez de prendre le
bonnet & je blame l'exces de mode-
H ſtie,

stie, qui vous a retenu de recevoir plu-
tôt les honneurs, dont on va vous com-
bler & lesquels vous ont été dues de-
puis long tems. Mais, vous n' avés
pas été content, d' être persuadé seul de
cette verité, par cette raison vous en
avés voulu convaincre tout le monde
par une longue prattique, avant que d'
accepter le juste pris de vôtre industrie
& de vôtre merite. Allés donc, mon
cher Frere, & retournés heureuse-
ment comble de Lauriers, dont Themis
va vous couronner. Je suis

Monsieur

de Goslar. ce 10-^{me}. d' Octbr.

1719

vôtre très-humble servoiteur

L. F. d' Uslar.

Als
Eben nach der Wein-Lese zu JENA
Tit.

S E N N

Christoph Daniel
Schmid/

Juris utriusque Practicus, in der Kayserl. Freyen
Reichs-Stadt Goslar

noch
vor der bevorstehenden großen PROMOTION
in DOCTOREM creiret

wurde
Wolte demselben folgende Zeilen ein guter Freund glückwünschend
nachsenden.

SD hat die Themis sich als Göttin ein-
gestellt/
Und wohnt in Saal-Athen der Trau-
ben-Lese bey /
Hat auch ein groß Festin den Freunden ange-
stellt/
Und sagt man das Herr Schmid dazu ge-
laden sey.

So

So geh doch hin/mein Freund/die Trauben zu-
genießen/
Die deinem Muntern Geist vorlängst sind
zugesacht!

Sie seyn durch heiße Tag' und sauren
Schweiß vergießen/
Zu sonderbahrer Süß- und Reißigkeit ge-
bracht!

Geh' / is nach deiner Lust/ und trinck dem
Most der Ehren/
Den ist in vollen Maas die Themis dir ein-
schenckt;

Ein Süßer Mund mag hier den Nectar drauf
vermehrten:

Jedoch vergieß nicht deß/ der deiner stets
gedenckt.

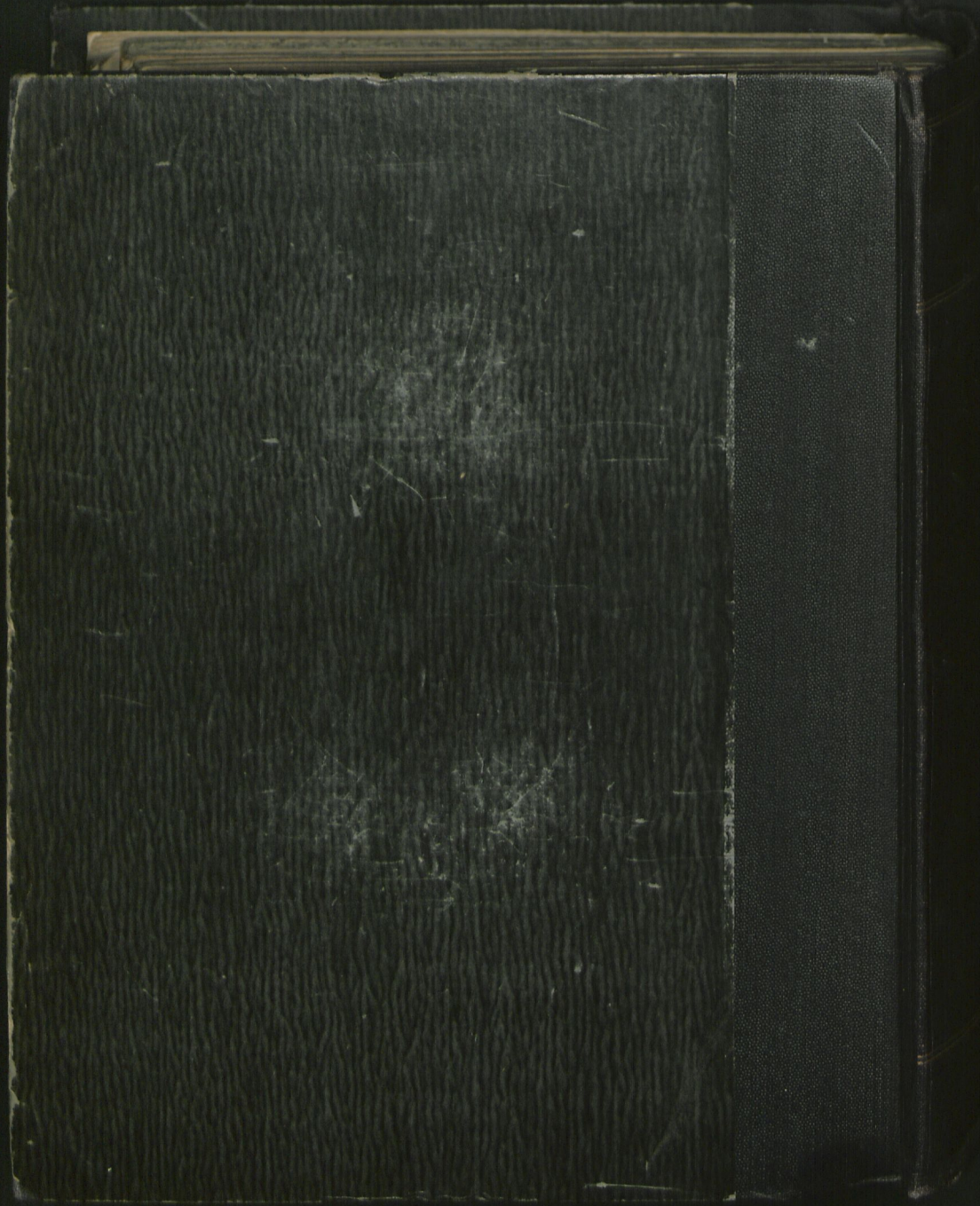
Nur für den Lesesaal!

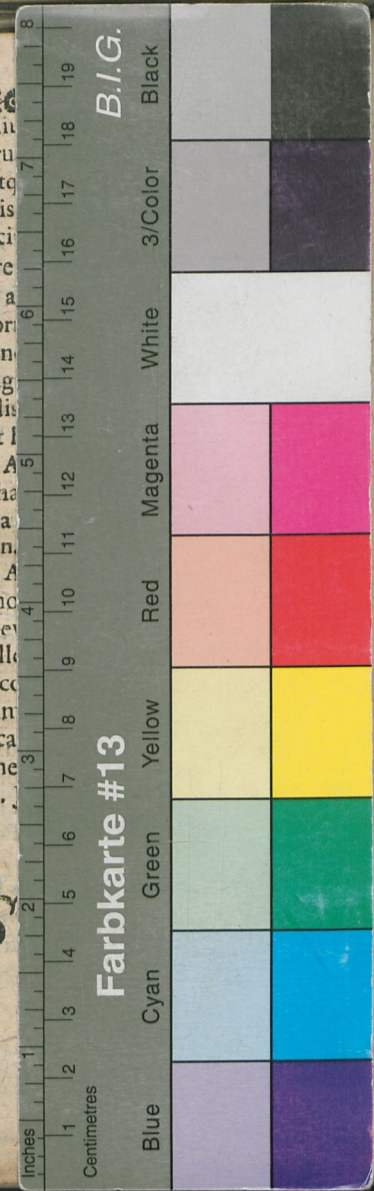
ULB Halle 3
003 594 416

SB

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA ²⁴
DE

**PRÆCIPUIS IMPEDIMENTIS
VEL OBSTACULIS JUSTITIÆ** ³²

VULGO

**Von denen vornehmsten Verhinderungen
der Gerechtigkeit, 1719, 29**

QVAM

AUSPICIIS JEHOVÆ

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO ACADEMIÆ
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. GVILIELMO HENRICO

DUCE SAXONIÆ JULIÆ, CLIVÆ, MONTIUM ANGARIÆ, GUEST-
PHALIÆ ETC.

EX DECRETO ET AVTORITATE ILLUSTRIS ICTORVM ORDINIS IN
FLORENTISSIMA AD SALAM ACADEMIA.

PRÆSIDENTIS

ILLUSTRI ATQUE EXCELLENTISSIMO DOMINO

CHRISTIANO WILDVOGELIO,

ICTO CONSUMAT. SERENISS. DUCIS SAXO ISENACENSIS CONSILIARIO
STATUS INTIMO CURIÆ PROVINCIALIS ET SCABINATUS NEC
NON FACULTATIS JURIDICÆ ASSESSORE GRAVISSIMO

ANTECESSORE CELEBERRIMO,

PATRONO HOSPITE AC PROMOTORE SUO MULTIS NOMINIBUS
DEVENERANDO

PRO SUMMIS IN UTROQUE JURE HONORIBUS PRIVILEGIIS
ET IMMUNITATIBUS DOCTORALIBUS SOLENNITER OBTINENDIS

IN AUDITORIO JURE CONSULTORUM

Horis ante & pomeridianis consuetis publico Eruditorum ventilationi exponit.

CHRISTOPH. DANIEL Schmid / Adv. Reipub. Goslariensis.

ad diem Novembr. M DCC XIX.

JENÆ, LITTERIS MULLERIANIS.